

OP Ryhmän osavuosisikatsaus

1.1.–30.6.2018

OP Ryhmän osavuositiedot 1.1.–30.6.2018:

Tulos ennen veroja 425 miljoonaa euroa – koko vuoden tuloksen arvioidaan muodostuvan samantasoiseksi kuin vuotta aiemmin

- Tulos ennen veroja oli 425 miljoonaa euroa (560).
- Asiakasliiketoiminnan tuotot kasvussa: korko- ja vakuutuskatte olivat 7 % ja nettopalkkiotuotot 2 % suuremmat kuin vuotta aiemmin.
- Muut kuin asiakasliiketoiminnan tuotot supistuivat selvästi. Tuotot sijoitustoiminnasta supistuvat yhteensä 63 miljoonaa euroa ja muut liiketoiminnan tuotot 41 miljoonaa euroa. Sijoitustuottoihin vaikutti vuoden alussa voimaan astunut IFRS 9 -standardi.
- Panostukset kehittämiseen kasvattivat kuluja, jotka olivat 12 % suuremmat kuin vuotta aiemmin.
- Saamisten arvonalentumiset, 7 miljoonaa euroa (23), olivat hyvin matalat arvonalentumisten palautusten johdosta.
- CET1-vakavaraisuus oli 19,8 % eli edellisen vuoden lopun tasolla. Ydinpääoma ylitti 10 miljardin euron tason.
- Pankkitoiminnan tulos ennen veroja kasvoi 6 % 333 miljoonaan euroon (314). Korkokate kasvoi 3 % ja nettopalkkiotuotot supistuivat 5 %. Kulut kasvoivat 8 %. Luottokanta kasvoi vuodessa 5,3 % ja talletukset 7 %.
- Vahinkovakuutuksen tulos ennen veroja laski 40 % 64 miljoonaan euroon (107). Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 3 % ja kulut 12 %. Sijoitustoiminnan nettotuotot laskivat 46 miljoonaa euroa vuotta aiemmasta.
- Varallisuudenhoidon tulos ennen veroja kasvoi 2 % 94 miljoonaan euroon (93). Nettopalkkiotuotot laskivat 3 % ja kulut kasvoivat 6 % vuotta aiemmasta. Hallinnoitavat varat kasvoivat vuodessa 2 %.
- Muun toiminnan tulos ennen veroja oli -66 miljoonaa euroa (45). Tulosta rasitti kehittämislähtöisten kulujen kasvu ja sijoitustoiminnan nettotuottojen supistuminen. Vertailukauden tuottoihin sisältyi 42 miljoonaa euroa kertaluonteisia tuottoja.
- OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto päätti 6.6.2018 ryhmän keskusyhteisön johtokunnan uudesta työnjaosta.
- OP Ryhmä on päättänyt siirtää henkilöstön lakisääteisen työeläketurvan Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hoidettavaksi. Siirto parantaa ryhmän vakavaraisuutta arviolta 0,4 %-yksikköä. Siirron arvioidaan toteutuvan vuoden loppuun mennessä, ja se parantaa ryhmän 2018 tulosta tämän hetkisen arvion mukaan 240 miljoonaa euroa.
- Muutos näkyisiin: Vuoden 2018 tuloksen ennen veroja arvioidaan muodostuvan samantasoiseksi kuin vuoden 2017 tulos (aiemmin pienemmäksi). Muutoksesta kerrotaan tarkemmin kohdassa "Loppuvuoden näkymät".

Merkittäviä panostuksia asiakkaiden eduksi

- Vuoden 2018 aikana OP investoi noin 400 miljoonaa euroa toimintansa kehittämiseen ja asiakaskokemuksen parantamiseen. Katsauskaudella otettiin käyttöön digitaalinen asuntolainapalvelu, jossa asiakas voi saada asuntolainapäätöksen reaaliaikaisesti verkossa.
- Toukokuussa 2018 avattiin Pohjola Terveystalon viides sairaala Turkuun. Pohjola Terveystalon on aloittanut oman lääkärikeskusverkoston rakentamisen. Ensimmäiset lääkärikeskukset avataan Poriin ja Lappeenrantaan vuoden 2018 aikana.
- Myönnettyt uudet OP-bonukset kasvoivat 5 prosentilla 113 miljoonaan euroon (108).
- Osuuspankkien omistaja-asiakkaiden määrä kasvoi alkuvuonna 32 000:lla lähes 1,9 miljoonaan ja OP Ryhmän pankki- ja vakuutustoiminnan yhteisten asiakkaiden määrä 19 000:lla yli 1,8 miljoonaan.

OP Ryhmän avainlukuja

	1–6/2018	1–6/2017	Muutos, %	1–12/2017
Tulos ennen veroja, milj. €	425	560	-24,0	1 031
Pankkitoiminta	333	314	5,9	619
Vahinkovakuutus	64	107	-40,1	210
Varallisuudenhoito	94	93	1,5	247
Muu toiminta	-66	45		-45
Kertyneet uudet OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-113	-108	4,5	-220
	30.6.2018	30.6.2017	Muutos, %	31.12.2017
CET1-vakavaraisuus, %	19,8	19,1	0,7*	20,1
Omien varojen suhde omien varojen vähimmäismäärään (Rava), %**	146	145	1*	148
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, %***	18,3	21,3	-3,0*	20,4
Oman pääoman tuotto (ROE), %	6,0	8,8	-2,8*	7,7
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,48	0,69	-0,2*	0,6
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takaukskannasta, %****	1,2	1,3	-0,1*	1,2
Omistaja-asiakkaat (1 000)	1 865	1 786	4,5	1 833

OP Ryhmä otti käyttöön 1.1.2018 alkaen IFRS 9 -standardin "Rahoitusinstrumentit". Tuloksen vertailulukuna on käytetty IAS 39 -standardin mukaisia vuoden 2017 vastaavien jaksoiden lukuja. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten erien vertailulukuna on käytetty IAS 39:n mukaista lukua vuoden 2017 lopun tilanteesta, ellei toisin mainita.

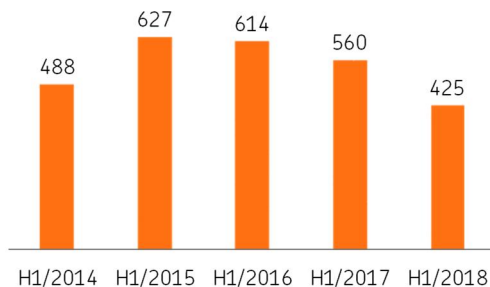
* Suhdeluvun muutos

** Rava-suhdeluku on laskettu vakuutusyhtiöiden osalta niiden vakavaraisuussäätelyyn sisältyvillä siirtymäsäännöillä.

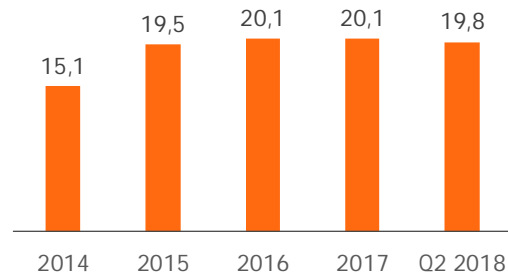
*** 12 kk liukuva

**** Järjestämättömällä saamisilla tarkoitetaan yli 90 päivää erääntyneitä saamisia, muita riskillisiksi luokiteltuja saamisia sekä tällaisiin saamisiin kohdistuvia asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuvia lainanhoitojoustoja.

Tulos ennen veroja, milj. €

Ydinvakavaraisuussuhde (CET1), %

Pääjohtaja Timo Ritakallion kommentit

OP Ryhmän alkuvuoden tulos oli edelleen varsin hyvällä tasolla, vaikka se supistuikin viime vuoden vastaavasta ajankohdasta selvästi. Tuloksen heikkenemisen taustalla oli sijoitustoiminnan tuottojen tuntuva pieneneminen sekä liiketoiminnan kulujen selvä kasvu. Erityisen positiivista alkuvuoden tuloskehityksessä oli varsinaisen asiakasliiketoiminnan tuloksen pysyminen samalla tasolla kuin viime vuoden vastaavana ajankohdana. Asiakasliiketoiminnan tuotot – korkokate, vakuutusKate ja palkkiotuotot – kasvoivat 5 % viime vuodesta. Voimakkaat panostuksemme asiakaskokemuksen parantamiseen ja liiketoimintamme kehittämiseen kasvattivat liiketoiminnan kuluja 12 prosentilla viime vuodesta. Saamisten arvonalentumisten määrä oli poikkeuksellisen matalalla tasolla. OP Ryhmän vakavaraisuus oli katsauskauden päättyessä edelleen vahva, ja se luo vakaan pohjan liiketoiminnan pitkäjänteiseen kehittämiseen finanssitoimialan digitaalisen murroksen jatkuessa.

Alkuvuoden aikana OP Ryhmän liiketoiminnan kasvu oli selvästi nopeampaa kuin vuotta aiemmin vastaavana ajanjaksona. Luottokannan ja vahinkovakuutuksen maksutulon kasvu kiihtyi 3 prosenttiin, talletuskasvu peräti 6 prosenttiin. Erityisen vahvaa kasvu oli yritysasiakasliiketoiminnassa. Hoidossamme olevan asiakasvarallisuuden kasvu oli yleisen markkinakehityksen mukaisesti viime vuotta hitaampaa, ja hallinnoitavien varojen määrä olikin kesäkuun lopussa viime vuodenvaihteen tasolla.

OP Ryhmä on olemassa kaikkia asiakkaitaan varten. Maailma digitalisoituu yhä nopeammin, mutta me OP Ryhmässä tulemme jatkossakin huomioimaan asiakkaidemme erilaiset asiointitarpeet. Haluamme tarjota erinomaisen asiakaskokemuksen niin diginatiiveille kuin henkilöille, joille verkossa asioiminen ei ole niin helppoa tai tuttua. Tavoitteenamme on toimia suunnannäyttäjänä käyttäjälähtöisten palveluiden rakentamisessa, ja heinäkuun alussa lanseerasimmekin uuden pelkistetyin ja helppokäyttöisen OP Saavutettava -verkkopalvelun niille asiakkaillemme, jotka eivät eri syistä pysty käyttämään esimerkiksi op.fi-palvelua tai OP-mobiilia. Uudella palvelulla edistämme kaikkien asiakasryhmien yhdenvertaista pankkiasiointia ja helpotamme heidän arkeaan. Tämäkin palvelumme on kehitetty yhteistyössä asiakkaidemme kanssa.

OP-Eläkekassan edustajisto on päättänyt siirtää henkilöstön lakisääteisen työeläketurvan hoitamisen Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle. Vielä viranomaishyväksynnän vaativa eläkevastuun siirto parantaa niin OP Ryhmän vakavaraisuutta kuin kuluvan vuoden tulostakin. Tämänhetkisen arvion mukaan siirto parantaisi kertaluontoisesti tulosta noin 240 miljoonaa euroa. Eläkevastuun siirto tapahtuisi vuoden lopussa, ja sen lopullinen tulosvaikutus riippuu erityisesti loppuvuoden korkomarkkinoiden kehityksestä. Näin ollen tarkennammekin OP Ryhmän tämän vuoden tulostuloksia niin, että arvioimme koko vuoden tuloksen olevan samalla tasolla kuin vuoden 2017 lähes ennätystasoinen tulos oli.

OP Ryhmän tavoitteena on muuttua siinä tahdissa, kuin asiakkaiden tarpeet muuttuvat. Kesäkuun alussa OP Osuuskunnan hallintoneuvosto päätti OP Ryhmän ylimmän johdon kokoonpanosta ja vastuualueista. Uudistuksen tavoitteena on strategisen fokuksen kirkastaminen, asiakkaille tuotetun hyödyn maksimointi sekä liiketoiminnan menestyksen

vauhdittaminen. Uudistuksen myötä organisaatiota ja toimintamalleja yksinkertaistetaan ja päätöksentekoa nopeutetaan. OP:n uusi johtokunta aloitti toimintansa 11.6.2018 ja on organisoitunut henkilö -ja yritysasiakasliiketoiminnan ympärille. Liiketoiminnan ytimen muodostaa edelleen pankki- ja vakuutusliiketoiminta. Uudella vastuunjaolla ja johtokunnalla pyrimme parantamaan strategista ja operatiivista ketteryyttä sekä tuomaan erinomaista asiakaskokemusta ja lisäarvoa asiakkaillemme. Organisoitumisen seuraavat vaiheet tapahtuvat tulevan syksyn aikana.

Digitalisaation ja muuttuvan kilpailuympäristön ohella sääntely on yksi toimialaamme voimakkaasti muokkaavista tekijöistä. Haluamme olla mukana huolehtimassa finanssialan kehityksestä ja rakentamassa yhteistyötä niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin. Haemme Finanssiala ry:n jäsenyyttä vuoden 2019 alusta alkaen, sillä tiiviimpi yhteistyö on kaikkien toimijoiden etu.

Maailman talouskehitys on jatkunut hyvänä mutta aiempaa epäyhtenäisempänä vuoden toisella neljänneksellä. Epävarmuutta tulevan talouskehityksen suhteen on herättänyt erityisesti kauppasodan uhka. Suomen talous on jatkanut hyvässä vauhdissa keväällä, ja erityisesti työllisyyskehitys on ilahduttanut. Suhdanekyselyt viittaavat kuitenkin voimakkaimman kasvuvaiheen olevan jäämässä taakse. Talouden näkymät ovat edelleen verrattain myönteiset, mutta etenkin kansainvälisen politiikan huolia ei voi sivuuttaa kevyesti.

Kokonaisuutena Suomen talouden makrovakausta on yhä kohtuullisen hyvissä kantimissa. Vaihtotase on ylijäämäinen, eikä ylikuumenemisen merkkejä ole. Yksityisen sektorin velkaantuminen kasvaa kokonaisuutena maltillisesti – erityisesti on huomioitava, että kotitalouksien varallisuus kasvaa edelleen velkoja nopeammin. Keskustelu velkaantumisesta tulee silti jatkumaan, ja hyvä niin. Poliittikapäätösten tueksi tarvitaan tarkka tilannekuva myös kotitalouksien varallisuuden kasvusta.

OP Ryhmän osavuositarkastus 1.1.–30.6.2018

Sisällysluettelo

Toimintaympäristö	5
Tulos ja tase.....	6
Katsauskauden keskeiset tapahtumat.....	8
OP Ryhmän strategiset tavoitteet	8
Omistaja-asiakkaiden ja toimintaympäristön menestyksen edistäminen	9
Vakavaraisuus.....	10
Riskiasema	12
Segmenttien tulos.....	15
Pankkitoiminta.....	15
Vahinkovakuutus	17
Varallisuudenhoito.....	19
Muu toiminta	21
Investoinnit ja palvelukehittäminen.....	21
OP Ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset.....	21
Henkilöstö ja palkitseminen.....	22
OP Osuuskunnan hallinto	22
Loppuvuoden näkymät	23
Tuloslaskelma	24
Laaja tuloslaskelma.....	24
Tase.....	25
Oman pääoman muutoslaskelma.....	26
Rahavirtalaskelma	27
Segmenttiraportointi.....	28
Liitetaulukot	29

Toimintaympäristö

Maailmantalous kasvoi toisella vuosineljänneksellä edelleen hyvin mutta aiempaa epäyttenäisemmin eri alueilla. Euroalueen talouskehitys jäi hieman odotuksia vaisummaksi, ja suhdannekyselyjen tulokset laskivat talven huipputasoiltaan.

Euroopan keskuspankki (EKP) ilmoitti kesäkuun kokouksessaan, että osto-ohjelmaa jatketaan vuoden loppuun saakka, mutta ostojen määrä pienentyi 30 miljardista eurosta 15 miljardiin euroon kuukaudessa.

EKP linjasi myös, että sen ohjauskorot pysyvät ennallaan ainakin vielä vuoden 2019 kesän loppuun asti, mikäli talous kehittyy odotusten mukaisesti. Euribor-korot säilyivät lähes ennallaan maaliskesäkuussa. Koronvaihtosopimusten korot laskivat vuoden alun tasolle epävarmuuden lisääntymisen ja keskuspankin ilmoitusten seurauksena.

Osakekurssit nousivat hieman kauppasodan uhan aiheuttamasta epävarmuudesta huolimatta. Kansainvälisen politiikan huolien seurauksena öljy kallistui selvästi.

Suomen talous jatkoi vahvassa ja laaja-alaisessa kasvussa keväällä. Uusia työpaikkoja syntyi runsaasti ja työttömyysaste laski selvästi. Talouden kehitys oli yhä tasapainoista. Vaihtotase säilyi ylijäämäisenä, ja hintakehitys oli maltillista. Asuntomarkkinoilla hinnat nousivat keskimäärin vain hieman. Asuntojen hinnat nousivat yhä lähinnä suurimmissa taajamissa.

Luottamus talouteen oli korkealla tasolla, mutta laski vuoden alun lukemista. Kuluttajien luottamus omaan talouteen säilyi hyvänä, mutta luottamus Suomen talouteen heikkeni.

Suomen talous kasvaa lähiaikoina edelleen suotuisasti, mutta vauhti alkaa vähitellen hidastua. Suurimmat riskit liittyvät kansainvälisen politiikan aiheuttamaan epävarmuuteen.

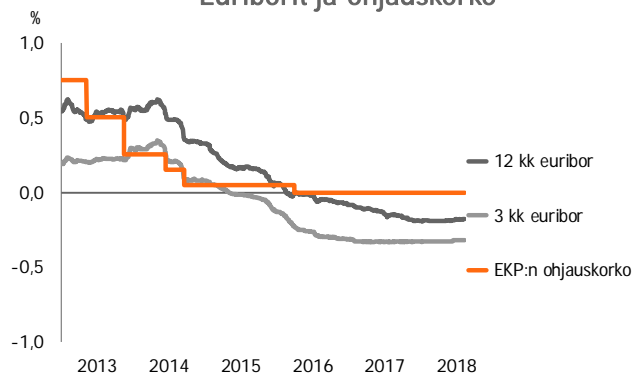
Kotitalouksien luottokannan kasvu jatkui maltillisena vuoden toisella kvartaalilla. Asuntolainakannan kasvu pysyi 2 prosentin tuntumassa. Uusien nostettujen asuntolainojen keskimääräinen korko laski katsauskaudella mittaushistoriansa alimmalle tasolle. Asuntoyhteisöluottokannan vahva kehitys tuki yritysluottokannan kasvua. Pankkibarometri ennakoitiin kotitalouden luotonkysynnän jatkuvan viime vuotta pirteämpänä.

Talletuskannan vuosikasvu hidastui toisella vuosineljänneksellä. Kotitaloustalletusten kasvu jatkui maltillisena. Yritystalletusten kasvu osoitti hidastumisen merkkejä. Julkisyhteisötalletuskannan muutos on vaihdellut voimakkaasti alkuvuonna.

Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen arvo kasvoi vuoden toisella neljänneksellä 0,8 prosenttia 115,3 miljardiin euroon. Kasvu johtui suotuisasta markkinakehityksestä, sillä rahastojen nettomerkinnot vähenivät 517 miljoonaa euroa.

Suomen talouden vahva vire tukee vakuutusala, mutta kireänä jatkuva hintakilpailu painoi edelleen maksutulon kehitystä. Erityisesti henkilöasiakkaiden liikennevakuutuksissa hintakilpailu oli kireää.

Euriborit ja ohjauskorko

Lähde: Suomen Pankki

BKT

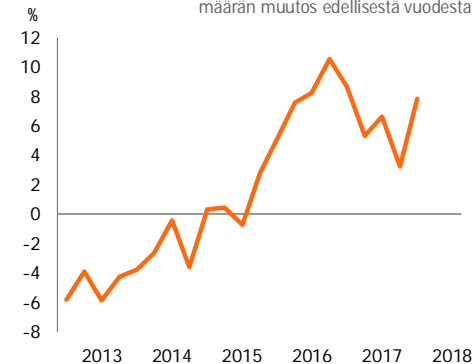
määrän muutos edellisestä vuodesta

Lähteet: Eurostat, Tilastokeskus

Investoinnit

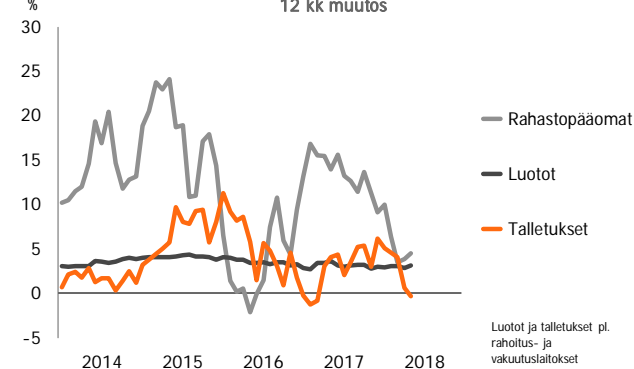
määrän muutos edellisestä vuodesta

Lähde: Tilastokeskus

Finanssialan volyymikehitys

12 kk muutos

Lähteet: Suomen Pankki, Suomen Sijoitustutkimus Oy

Tulos ja tase

Tulosanalyysi, milj. €	1–6/2018	1–6/2017*	Muutos, %	4–6/2018	4–6/2017*	Muutos, %	1–12/2017*
Tulos ennen veroja	425	560	-24,0	187	276	-32,4	1 031
Pankkitoiminta	333	314	5,9	149	152	-2,2	619
Vahinkovakuutus	64	107	-40,1	26	58	-54,5	210
Varallisuudenhoito	94	93	1,5	47	59	-20,4	247
Muu toiminta	-66	45		-35	7		-45
Tuotot							
Korkokate	571	534	6,8	289	274	5,4	1 102
Vakuutuskate	278	261	6,6	151	145	4,5	478
Nettopalkkiotuotot	444	434	2,1	212	209	1,6	879
Sijoitustoiminnan nettotuotot	206	247	-16,7	127	123	2,9	522
Liiketoiminnan muut tuotot	21	62	-66,1	9	32	-71,4	83
Tuotot yhteensä	1 520	1 539	-1,3	788	782	0,7	3 063
Kulut							
Henkilöstökulut	413	393	5,2	209	191	9,6	758
Poistot ja arvonalentumiset	131	95	37,2	65	53	23,0	246
Liiketoiminnan muut kulut	412	363	13,6	225	192	17,6	764
Kulut yhteensä	956	851	12,4	500	436	14,7	1 768
Saamisten arvonalentumiset	-7	-23	-70,4	-3	-15	-80,3	-48
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	-22			-41			
Kertyneet uudet OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-113	-108	4,5	-57	-55	3,8	-220

*Vuoden 2017 vertailulukuja on muutettu liitetaulukoissa kuvatulla tavalla IFRS 15:n voimaantulon ja luottojen toimituspalkkioiden jaksotuskäytännön muutoksen seurauksena.

Taseen avainlukuja, milj. €	30.6.2018	31.12.2017	Muutos, %
Saamiset asiakkailta	84 440	82 193	2,7
Sijoitusomaisuus	22 666	23 324	-2,8
Velat asiakkaille	67 480	65 549	2,9
Vakuutusvelka	9 937	9 950	-0,1
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	30 247	26 841	12,7
Oma pääoma	11 291	11 084	1,9
Tase yhteensä	141 883	137 205	3,4

Tammi–kesäkuu

OP Ryhmän tulos ennen veroja oli 425 miljoonaa euroa (560). Tulos supistui vertailukauden tuloksesta 134 miljoonaa euroa. Tulosta pienensivät sijoitustoiminnan nettotuottojen ja liiketoiminnan muiden tuottojen supistuminen sekä kulujen kasvaminen. Asiakasliiketoiminnan tuotot eli korkokate, vakuutuslaskat ja nettopalkkiotuotot puolestaan kasvoivat vertailukaudesta.

Korkokate kasvoi 6,8 prosenttia 571 miljoonaan euroon. Pankkitoiminnan korkokate kasvoi 18 miljoonaa euroa ja Muu toiminta -segmentin 22 miljoonaa euroa. Vakuutuslaskat oli 278 miljoonaa euroa (261), vertailukaudella diskonttokoron lasku heikensi vakuutuslaskat 26 miljoonaa euroa. Yrityssiakkaiden vahva vakuutusmaksutuottojen kasvu tuki vakuutuslaskatteen kasvua. Nettopalkkiotuotot olivat 444 miljoonaa euroa eli 9 miljoonaa euroa suuremmat kuin vuotta aiemmin. Sijoitussidonnaisten hallinnointipalkkioiden palautukset kasvoivat 6 miljoonaa euroa ja palkkiokulut supistuivat 20 miljoonaa euroa. Maksuliikkeen palkkiot puolestaan vähenivät 17 miljoonaa euroa. Vertailukaudella OP Ryhmä myi korttimaksujen tilitys- ja maksupäätepalveluiden sopimus- ja maksupäätelaitekantansa Netsille. Kaupasta johtuen maksuliikkeen palkkiotuotot vähenivät 10 miljoonaa euroa ja palkkiokulut 12 miljoonaa euroa vertailukaudesta.

Sijoitustoiminnan nettotuotot supistuivat 16,7 prosenttia 206 miljoonaan euroon. Osaan vakuutusyhtiöiden oman pääoman ehtoisista sijoituksista sovelletaan väliaikaista poikkeusmenettelyä (overlay approach), joka supisti katsauskauden tulosta 22 miljoonaa euroa. Yhteensä sijoitustoiminnasta kirjatut tuotot supistuivat 63 miljoonaa euroa. OP Ryhmän vakuutusyhteisöjen yhteenlaskettu sijoitusten tuotto käyvin arvoon oli 0,5 prosenttia (1,4).

Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat nettotuotot (vertailukaudella myytävissä olevien varojen nettotuotot) supistuivat vertailukaudesta 52 miljoonaa euroa. Vuoden 2018 alussa otettiin käyttöön IFRS 9 -standardi, minkä johdosta käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien sijoitusten määrä ja myyntivoitot vähenivät. Katsauskaudella myyntivoittoa kirjattiin 32 miljoonaa euroa (81). Käypään arvoon tuloslaskelman kautta kirjattavien sijoitusten määrä puolestaan kasvoi. Markkinamuutoksista johtuvat johdannaisten luotto- ja vastapuoliriskin positiiviset arvomuutokset kaupankäynnin nettotuotoissa jäivät 9 miljoonaa euroa pienemmäksi kuin vertailukaudella. Henkivakuutuksen vertailukautta pienemmät lyhytaikaiset korkotäydennykset paransivat sijoitustoiminnan nettotuottoja 28 miljoonaa euroa vertailukaudesta.

Liiketoiminnan muut tuotot supistuivat vertailukaudesta 41 miljoonaa euroa 21 miljoonaan euroon. Vertailukaudella kertaluonteisia arvonlisäverojen palautuksia kirjattiin korkoineen aikaisemmilta vuosilta yhteensä 22 miljoonaa euroa. Lisäksi vertailukaudella korttimaksujen tilitys- ja maksupäätepalveluiden sopimus- ja maksupäätelaitekannan kaupasta kirjattiin kertaluonteista tuottoa 24 miljoonaa euroa liiketoiminnan muihin tuottoihin sekä kauppaan liittyviä ylimääräisiä poistoja 3 miljoonaa euroa ja muita kuluja 3 miljoonaa euroa.

Kulut kasvoivat 12,4 prosenttia 956 miljoonaan euroon (851). Kulujen kasvun selittää pääosin nykyliiketoiminnan kehittämisen kulujen, uusien liiketoimintojen kulujen sekä poistojen ja arvonalentumisten kasvu. OP Ryhmän merkittävät panostukset palveluiden kehittämiseen kasvattivat kehittämisen kuluja 13,3 prosenttia. Suorat kehittämisen kulut olivat yhteensä 110 miljoonaa euroa (97). Uusien liiketoimintojen osuus kokonaiskulujen kasvusta oli 13 miljoonaa euroa. Suunnitelman mukaiset poistot kasvoivat 18,2 prosenttia 105 miljoonaan euroon. Poistojen kasvu on seurausta viime vuosien kehittämispanostusten kasvusta. Arvonalentamispöytäkirjat kasvoivat vertailukaudesta 19 miljoonaa euroa. Kuluja kasvattivat myös viranomaismaksujen kasvaminen 20 miljoonaa euroa vertailukaudesta ja henkilöstökulujen kasvaminen 5,2 prosenttia 413 miljoonaan euroon.

Tulosta heikentäviä, eri tuloslaskelmaeriin kohdistuneita arvonalentumisia luotoista ja saamisista sekä sijoituksista kirjattiin yhteensä 17 miljoonaa euroa (37), josta 7 miljoonaa euroa (23) kirjattiin luotoista ja muista saamisista. Saamisten arvonalentumiset on laskettu vuonna 2018 IFRS 9 -standardin mukaisesti, joten ne eivät ole täysin vertailukelpoisia aiemman IAS 39 -standardin mukaisesti laskettujen arvonalentumisten kanssa. Järjestämättömät saamiset luotoista ja muista saamisista olivat matalalla 1,2 prosentin tasolla (1,2) luotto- ja takauksista.

OP Ryhmän katsauskauden tuloverot olivat 91 miljoonaa euroa (101). Efektiiivinen verokanta oli 21,3 prosenttia (18,0).

OP Ryhmän oma pääoma oli 11,3 miljardia euroa (11,1). Oma pääomaa kasvatti katsauskauden tulos. Omaan pääomaan sisältyi Tuotto-osuuksia 2,9 miljardia euroa (2,9), josta irtisanottujen Tuotto-osuuksien osuus oli 0,2 miljardia euroa (0,3). Tuotto-osuuksien tuottotavoite vuodelle 2018 on 3,25 prosenttia. Katsauskaudella kertyneen Tuotto-osuuksille maksettavan koron arvioidaan olevan yhteensä 47 miljoonaa euroa. Vuodelta 2017 korkoja maksettiin yhteensä 90 miljoonaa euroa kesäkuussa 2018.

Huhti–kesäkuu

Toisen vuosineljänneksen tulos ennen veroja oli 187 miljoonaa euroa (276). Tulosta pienensivät liiketoiminnan muiden tuottojen supistuminen sekä kulujen kasvaminen. Vertailukauden toisella vuosineljänneksellä kirjattiin tilitys- ja maksupäätepalveluiden myynnistä kertaluonteinen 18 miljoonan euron tuotto. Toisen vuosineljänneksen tuloskehitystä tukivat korkokatteen, vakuutuslaskatteen, nettopalkkiotuottojen ja sijoitustoiminnan nettotuottojen kasvaminen. Tuotot, yhteensä 788 miljoonaa euroa, kasvoivat vertailukaudesta 6 miljoonaa euroa.

Korkokate kasvoi vuotta aiemmasta 5,4 prosenttia 289 miljoonaan euroon ja vakuutuslaskat kasvoivat 4,5 prosenttia 151 miljoonaan euroon. Nettopalkkiotuotot olivat 212 miljoonaa euroa eli 3 miljoonaa euroa suuremmat kuin vuotta aiemmin. Sijoitustoiminnan nettotuotot kasvoivat 2,9 prosenttia 127 miljoonaan euroon. Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach) supisti vuosineljänneksen tulosta 41 miljoonaa euroa. Yhteensä sijoitustoiminnasta kirjatut tuotot supistuivat 37 miljoonaa euroa.

Kulut kasvoivat vertailukaudesta 14,7 prosenttia 500 miljoonaan euroon henkilöstökulujen, poistojen ja liiketoiminnan muiden kulujen kasvettua. Henkilöstökulut kasvoivat vuotta aiemmasta 9,6 prosenttia 209 miljoonaan euroon. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä kasvoivat 23,0 prosenttia 65 miljoonaan euroon. Poistojen kasvu on seurausta viime vuosien kehittämisspanostusten kasvusta. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 17,6 prosenttia 225 miljoonaan euroon. Viranomaismaksut kasvoivat 16 miljoonaa euroa ja ICT-kulut kasvoivat 12 miljoonaa euroa vertailukaudesta.

Katsauskauden keskeiset tapahtumat

Henkilöstön lakisääteisen työeläketurvan siirtäminen Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hoidettavaksi

OP Ryhmän henkilöstön lakisääteistä työeläketurvaa hoitavan OP-Eläkekassan hallitus päätti noin 1,1 miljardin euron eläkevastuun siirtämisestä Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hoidettavaksi. Päätöstä edelsi kilpailutus, jossa OP-Eläkekassan hallitus pyysi tarjoukset suurimmilta työeläkeyhtiöiltä. Siirron kohteena oleva kanta vastaa noin 90 prosenttia OP-Eläkekassan koko eläkevastuusta. Vastuunsiirto hyväksyttiin OP-Eläkekassan edustajistossa 31.7.2018, ja siirron toteutuminen edellyttää vielä viranomaishyväksynnän. Siirto toteutuu arviolta vuoden 2018 loppuun mennessä.

Alustavan suunnitelman mukaan jäljelle jäävä eläkevastuu siirtyy Ilmariselle myöhemmin, aikaisintaan vuoden 2020 lopussa.

Siirto vahvistaa toteutuessaan OP Ryhmän CET1-vakavaraisuutta arviolta 0,4 prosenttiyksikköä. Vastuiden siirrosta syntyy OP Ryhmän tilinpäätökseen tulosvaikutteinen kertaerä. Tämänhetkisen arvion mukaan kertaerä parantaisi OP Ryhmän vuoden 2018 tulosta 240 miljoonaa euroa. Lopulliseen tulosvaikutteisen erän suuruuteen vaikuttaa keskeisesti eläkevastuiden diskonttauksessa käytettävän koron muutokset, ja lopullisesti toteutuva määrä voi poiketa edellä mainitusta merkittävästikin. Diskonttokoron 0,1 prosenttiyksikön kasvu pienentää tuloutuvaa etuuspohjaista nettovelkaa arviolta 20–30 miljoonaa euroa.

OP Ryhmä hakee Finanssiala ry:n jäsenyyttä

OP Ryhmä päätti kesäkuussa hakea Finanssiala ry:n jäsenyyttä 1.1.2019 alkaen ja luopua Palta ry:n jäsenyydestä. Siirtymispäätöksellä halutaan vahvistaa suomalaisen finanssitoimialan kehittymistä, yhteistyötä ja kilpailukykyä.

Johtokunnan uudet vastuualueet

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto teki 6.6.2018 päätöksen OPn keskusyhteisön johtokunnan ja ylimmän johdon vastuualueiden uudistamisesta. Uusi johtokunta aloitti toimintansa 11.6.2018.

OP Ryhmän liiketoiminnan ytimen muodostaa pankki- ja vakuutusliiketoiminta. Pankkiliiketoiminta jakautuu kahteen

vastuualueeseen. Pankkitoiminnan henkilö- ja pk-yrittäjäasiakkaat -liiketoiminnasta vastaa johtokunnassa oikeustieteen kandidaatti, eMBA Harri Nummela.

Pankkitoiminnan yritys- ja instituutioasiakkaat -liiketoiminnasta vastaa uutena johtokunnan jäsenenä tekniikan lisensiaatti Katja Keitaanniemi. Hän siirtyy OP Ryhmän palvelukseen Finnverasta 6.8.2018.

Vakuutusliiketoimintaan sisältyvät henkilö- ja yritysasiakkaiden vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminta sekä terveys- ja hyvinvointiliiketoiminta. Vakuutusasiakkaat -liiketoiminnan johtokuntavastuussa jatkaa maatalous- ja metsätieteiden maisteri, eMBA Olli Lehtilä.

OP Ryhmän talousjohtajana ja johtokunnan jäsenenä jatkaa kauppatieteiden maisteri Harri Luhtala.

Uusi vastuualue johtokunnassa on Kehittäminen ja teknologiat, josta vastaa uusi johtokunnan jäsen diplomi-insinööri Juho Malmberg.

Ryhmäpalvelut-vastuualue koostuu keskitetystä palvelutuotannosta ja prosesseista, hankinta- ja toimitilapalveluista sekä yritysturvallisuudesta. Ryhmäpalveluista vastaa edelleen johtokunnan jäsen oikeustieteen kandidaatti, eMBA Tony Vepsäläinen. Hän toimii myös johtokunnan varapuheenjohtajana.

Oma vastuualueensa johtokunnassa on Lakiasiat ja compliance, ja siitä vastaava uusi johtokunnan jäsen on oikeustieteiden kandidaatti, LL.M. Eur. Tiia Tuovinen.

Johtokunnan jäsenten lisäksi suoraan pääjohtajalle raportoivat riskienhallintajohtaja Erik Palmen, henkilöstöjohtaja Outi Taivainen, viestintäjohtaja Carina Geber-Teir ja tarkastusjohtaja Leena Kallasvuo. Pääjohtajalle suoraan raportoi myös strategiasta ja uudistumisesta vastaava johtaja, joka nimitetään myöhemmin.

OP Ryhmän strategiset tavoitteet

OP Ryhmän strategiset tavoitteet	30.6.2018	31.12.2017	Tavoite 2019
Asiakaskokemus, NPS (-100+100)			
Bränditaso	22	22	25
Kohtaamistaso	59	58	70, yli ajan 90
CET1-vakavaraisuus, %	19,8	20,1	22
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, % (12 kk liukuva)	18,3	20,4	22
Nykyliiketoiminnan kulut (12 kk liukuva), milj. €	1 754	1 661	Kulut 2020 vuoden 2015 tasolla (1 500)
Omistaja-asiakkaat, miljoonaa	1,9	1,8	2,1 (2019)

Hallintoneuvosto kävi kesäkuun 2018 kokouksessaan lähetekeskustelun OP 2016 –strategian kirkastamisesta. Hallintoneuvosto jatkaa strategiapohdintaa syyskuun kokouksessaan.

Omistaja-asiakkaiden ja toimintaympäristön menestyksen edistäminen

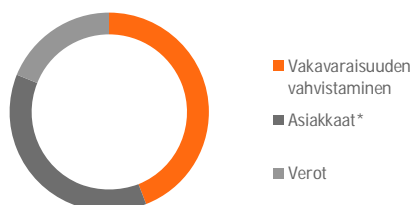
OP Ryhmän perustehtävänä on luoda vahvan vakavaraisuutensa ja tehokkuutensa avulla kestävää taloudellista menestystä, turvallisuutta ja hyvinvointia omistaja-asiakkailleen ja toimintaympäristölle. OP Ryhmän toiminta perustuu osuustoiminnallisiin arvoihin, vahvaan vakavaraisuuteen, osaavaan riskienhallintaan ja asiakkaiden kunnioittamiseen. Ryhmän arvot ovat ihmisläheisyys, vastuullisuus ja yhdessä menestyminen.

Osuustoiminnallisena yrityksenä OP Ryhmän toimintaa ohjaa kaksoisrooli. Liiketoiminnallisessa roolissa ryhmä tarjoaa asiakkaille kilpailukykyisiä tuotteita ja palveluita sekä huolehtii toimintansa kannattavuudesta ja vakavaraisuuden kehittämisestä. Yhteisöllisessä roolissa OP edistää yhteisön pitkän tähtäimen menestystä ja hyvinvointia edustamalla positiivista muutosvoimaa toimintaympäristössä. Yhteisöllinen rooli merkitsee vaikuttavia tekoja yhteisön hyväksi niin paikallisesti kuin valtakunnallisesti – digitaalisesti ja fyysisesti.

Tuloksen käyttö

Perustaltaan osuustoiminnallisena toimijana OP Ryhmän tavoitteena ei ole voiton maksimointi omistajille vaan osuuskunnan omistaja-asiakkaiden tarvitsemien palvelujen tuottaminen mahdollisimman tehokkaasti. Yhteinen menestys käytetään omistaja-asiakkaiden hyväksi keskittämisetuina ja muina taloudellisina etuina sekä palvelukyvyyn ylläpitona ja kehittämisenä.

Arvio OP Ryhmän katsauskauden tuloksen käytöstä, joka vahvistetaan tilikauden päättymisen jälkeen:

*) Asiakkaat = asiakasbonukset, alennukset ja korot omistaja-asiakkaiden sijoituksille

OP:n perustehtävän menestyksenkäs toteuttaminen vaatii vahvaa vakavaraisuutta, jota edellyttävät myös kasvavat viranomaisvaatimukset. Liiketoiminnan tuloksesta valtaosa käytetään vakavaraisuuden kasvattamiseen. Se vaatii ryhmältä tehokkuutta ja tuloksetekokykyä myös jatkossa.

Merkittävä osa tuloksesta palautetaan omistaja-asiakkaille OP-bonusina ja erilaisina etuina ja alennuksina. Osuustoiminnallisen yrityksen peruserätyksen mukaisesti hyöty jaetaan sen mukaan, kuinka paljon kukin jäsen osuuskunnan palveluita käyttää. Etukokonaisuuden muodostavat suhteessa asioinnin määrään pankkipalveluista ja vahinkovakuuttamisen ja varallisuudenhoidon tuotteista annettavat edut ja alennukset. Lisäksi tiettyjä palvelukokonaisuuksia tarjotaan ainoastaan omistaja-asiakkaille. Omistaja-asiakkaille on myös mahdollisuus sijoittaa omaan osuuspankkiinsa Tuotto-osuuksien kautta. Tuotto-osuuksille maksetaan vuosittain korkoa pankkien voitonjakona.

Tuloksesta maksetuilla veroilla mitattuna OP Ryhmä on yksi Suomen suurimmista veronmaksajista. Maksamalla verot Suomeen OP on edistämässä koko Suomen menestystä.

Asiakkuudet ja asiakasedut

OP Ryhmän omistaja-asiakkaiden määrä kasvoi tammi–kesäkuussa 32 000:lla lähes 1,9 miljoonaan. Pankki- ja vakuutustoiminnan yhteisten asiakkaiden määrä kasvoi tammi–kesäkuussa 19 000:lla yli 1,8 miljoonaan.

Osuuspankkien omistaja-asiakkaiden sijoitukset osuuspankkien Tuotto- ja jäsenosuuksiin olivat kesäkuun lopussa yhteensä 3,1 miljardia euroa (3,1).

Osuuspankkien omistaja-asiakkaiden pankki-, vahinkovakuutus- ja varallisuudenhoitoasioinnista kertyy OP-bonusia. Asioinnin keskittämistä omistaja-asiakkaille tammi–kesäkuussa kertyneiden uusien bonusten arvo oli yhteensä 113 miljoonaa euroa (108). Bonusia käytettiin pankki- ja varallisuudenhoitopalveluihin yhteensä 56 miljoonaa euroa (52) ja vahinkovakuutuslaitosten vakuutusmaksuihin 58 miljoonaa euroa (57). OP-bonusia käytettiin 1 179 000 vakuutuslaskuun (1 179 000), joista 174 000 laskua (158 000) maksettiin kokonaan bonuksilla.

Omistaja-asiakkaat hyötyivät pankkitoiminnan päivittäispaketin alennetusta hinnasta 28 miljoonaa euroa (26) katsauskaudella. Omistaja-asiakkaille annettiin katsauskaudella 33 miljoonaa euroa (36) vahinkovakuutuksen keskittämisalennuksia. Lisäksi omistaja-asiakkaat ostivat, myivät ja vaihtoivat suurinta osaa rahastoista ilman erillisiä kuluja. Edun arvo oli katsauskaudella 3 miljoonaa euroa (3).

Edellä mainitut OP-bonukset ja asiakasedut olivat yhteenlaskettuna 177 miljoonaa euroa (173) eli 29 prosenttia OP Ryhmän tuloksesta ennen veroja ja myönnettyjä etuja.

Katsauskaudella kertyneen Tuotto-osuuksille maksettavan koron arvioidaan olevan yhteensä 47 miljoonaa euroa (44). Tuotto-osuuksien tuottotavoite vuodelta 2018 on 3,25 prosenttiin korko (3,25).

Vastuullisuus

Yhteiskuntavastuu on tiivis osa OP Ryhmän liiketoimintaa ja strategiaa. Yhteiskuntavastuun toimenpiteissä ryhmä huomioi taloudellisen ja sosiaalisen vastuun sekä ympäristövastuun. OP Ryhmän tavoite yhteiskuntavastuussa on olla toimialan edelläkävijä Suomessa. OP on sitoutunut noudattamaan YK:n Global Compact -aloitteen kymmentä periaatetta ihmisoikeuksista, työelämän oikeuksista, ympäristöperiaatteista ja korruption torjunnasta. OP on noudattanut vuodesta 2009 lähtien YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteita.

Helmikuussa OP aloitti yhteistyössä LeaseGreenin kanssa taloyhtiöiden energiaremonttien tarjoamisen. Energiaremonteilla OP mahdollistaa asiakkaiden hiilijalanjäljen pienentämisen.

Monimuotoisuuden edistämiseksi OP:n tavoitteena on molempien sukupuolien osuus määritellyissä johtajatehtävissä vähintään 40 prosenttia. Kesäkuun lopussa naisten osuus oli 23 prosenttia. Vuoden 2017 lopussa osuus oli 21 prosenttia.

OP on valtakunnallisen yhdeksäsluokkaisille järjestettävän Taloustaitokilpailun pääyhteistyökumppani. Uudistetun kilpailun ensimmäinen vaihe toteutettiin peruskouluissa ympäri Suomen huhtikuun alussa, ja OP isännöi valtakunnallista loppukilpailua Vallilassa toukokuussa. Nuorten talouslukutaitojen edistäminen on tärkeä osa OP:n yhteiskuntavastuuta.

OP jatkaa vapaaehtoistyön välityspalvelu Hiiop100.fi:n ylläpitoa sekä vapaaehtoistyötä osana yhteiskuntavastuuohjelmaa myös vuonna 2018.

OP Ryhmä lahjoitti Kesäduuni OP:n piikkiin -kampanjassaan yhdistyksille ympäri Suomen yli 500 000 euroa, joilla tarjotaan kesätyöpaikka 1200 nuorelle.

OP liittyi toukokuussa Climate Leadership Coalitionin (CLC) jäseneksi. CLC on korkean tason yhdistys, jonka tavoitteena on vaikuttaa Suomen elinkeinoelämän ja tutkimusorganisaatioiden yleiseen kilpailukykyyn ja valmiuteen vastata ilmastonmuutoksen ja luonnonvarojen riittävyyden muodostamiin uhiin sekä kykyyn hyödyntää näiden synnyttämiä liiketoimintamahdollisuuksia.

Monikanavaiset palvelut

Ryhmän monikanavainen palveluverkosto koostuu konttori-, verkko-, mobiili- ja puhelinpalveluista. Henkilökohtaista asiakaspalvelua tarjotaan sekä konttoreissa että digitaalisesti. Ryhmän tavoitteena on tarjota toimialan paras monikanavainen asiakaskokemus luomalla jatkuvia ja merkityksellisiä kohtaamisia kaikissa kanavissa.

OP lanseerasi heinäkuussa pelkistetyn ja helppokäyttöisen verkkopalvelun edistämään kaikkien asiakasryhmien yhdenvertaista pankkiasiointia. OP Saavutettava tarjoaa peruspankkipalvelut henkilöasiakkaille, jotka eivät pysty käyttämään esimerkiksi op.fi-palvelua tai OP-mobiilia näkö- ja kuulorajoitteiden, motoristen haasteiden tai muiden

toimintarajoitteiden takia. Palvelu on kehitetty yhteistyössä asiakkaiden kanssa.

OP-mobiili oli kesäkuussa asiakkaiden päivittäisasiainnin pääkanava noin 19 miljoonalla käynnillä (16) yhden kuukauden aikana. Verkkopalveluiden käyntien määrä oli noin 9 miljoonaa (10). Pivo-mobiilisovelluksen käyntien määrä oli kesäkuussa yli 3 miljoonaa (2). OP-yrittäjämobiliissa oli kesäkuussa 485 000 käyntiä (121 000).

Joulukuussa 2017 lanseerattu vahvistusväline mobiiliavain julkaistiin alkuvuoden 2018 aikana kaikille OP-mobiiliin käyttäjille. Mobiiliavain on osa OP-mobiilia, ja sen avulla voi vahvistaa tapahtumia OP-mobiilissa ilman avainlukulistaa.

Pivon kaverimaksun ja Siirto-maksun avulla asiakkaat voivat siirtää rahaa toiselle henkilölle maksun vastaanottajan puhelinnumeroa käyttäen. OP:n asiakkaita on rekisteröitynyt Siirto-maksun piiriin jo noin 426 000. Pivon maksunapilla tai OP Siirto -maksupainikkeella asiakkaat voivat maksaa verkkokaupoissa ostoksiaan ilman avainlukulistaa tai kortin tunnuslukua. Pivo ja Siirto ovat maksutapavaihtoehtona jo yli 4 000 verkkokaupassa.

Verkko- ja mobiilipalveluiden kasvusta huolimatta OP Ryhmällä on edelleen maan kattavin konttoriverkosto, johon kuuluu 377 toimipaikkaa (407) ympäri maata. Oman konttoriverkoston toimintaa tukee lisäksi laaja asiamies- ja kumppanuverkosto, jonka merkitys on erityisen suuri vahinkovakuutusten myynnissä. OP Ryhmä on laajasti läsnä yleisimmässä sosiaalisen median kanavissa, joissa sillä on yhteensä noin 400 000 seuraajaa (370 000). Ryhmän valtakunnallisten some-tilien lisäksi monilla osuuspankeilla on omat Facebook-sivut, joilla ne jakavat paikalliselle asiakaskunnalle suunnattuja julkaisuja.

Terveys ja hyvinvointi

Pohjola Terveys Oy:n viides sairaala avattiin Turkuun toukokuussa, jolloin sairaalaverkosto valmistui. Viisi Pohjola Terveiden sairaalaa Helsingissä, Tampereella, Oulussa, Kuopiossa ja Turussa tarjoavat kattavat perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelut, tutkimukset, leikkaukset sekä kuntoutuksen.

Tulevina vuosina Pohjola Terveiden verkostoa täydennetään valtakunnallisen lääkärikeskusverkoston rakentamisen kautta. Loppuvuonna 2018 avataan ensimmäiset Pohjola Terveiden lääkärikeskukset Lappeenrantaan ja Poriin. Ne ovat täyden palvelun lääkärikeskuksia, joissa tarjotaan yleis- ja erikoislääkäreiden palveluita henkilö- ja työterveysasiakkaille.

Asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä Pohjola Terveiden palveluihin. Leikkaukset asiakkaiden antama NPS-luku oli tammi-kesäkuussa 97 (96).

Vakavaraisuus

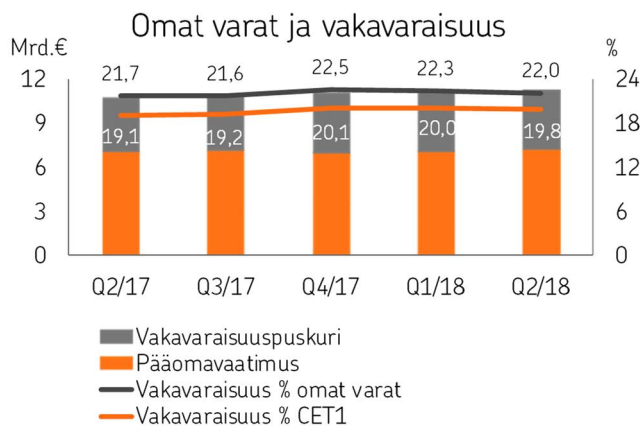
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän (Rava) valvonnasta annetun lain mukaan lasketut OP Ryhmän omat varat ylittivät laissa määritellyn vähimmäismäärän 3,5 miljardilla eurolla (3,6).

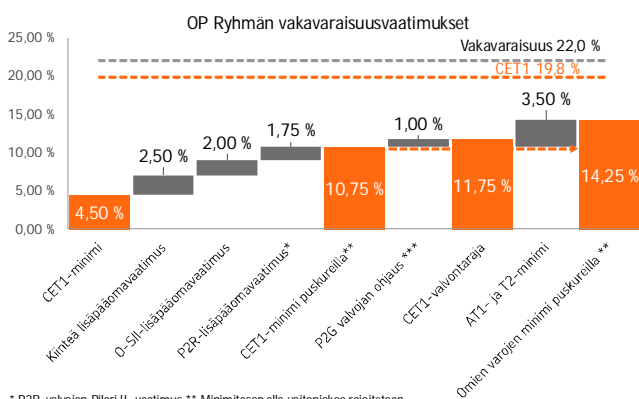
Pankkitoiminnan pääomavaatimus pysyi ennallaan 14,3 prosentissa riskipainotetuista eristä laskettuna. Ryhmän omien varojen määrä suhteessa vähimmäispääomavaatimukseen oli 146 prosenttia (148). Suhdeluku oli 161 prosenttia ilman EKP:n asettamia riskipainolattioita. Pankkitoiminnan lisäpääomavaatimusten ja vakuutusyhtiöiden pääomavaatimusten seurauksena Rava-vakavaraisuuden minimitaso 100 prosenttia kuvaa tasoa, jonka puitteissa ryhmittymä voi toimia ilman puskurien alituksesta seuraavia viranomaisvelvoitteita.

Luottolaitosvakavaraisuus

OP Ryhmän CET1-vakavaraisuus oli 19,8 prosenttia (20,1). EKP:n asettamat riskipainolattiat laskivat vakavaraisuutta 2,1 prosenttiyksikköä. Kokonaisriskin kasvu ylitti ydinpääoman kasvun. Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden (IAS 19) laskennallisten oikaisujen vaikutus ryhmän CET1-vakavaraisuuteen oli noin -0,9 prosenttiyksikköä, eli hieman pienempi kuin vuoden 2017 lopussa.

OP Ryhmän luottolaitostoiminnan vakavaraisuus on vahva suhteessa lakisäätöiseen ja viranomaisen asettamiin vakavaraisuusvaatimuksiin. Lakisäätöinen minimi vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia ja CET1-vakavaraisuudelle 4,5 prosenttia. Luottolaitoslain mukainen 2,5 prosentin kiinteä lisäpääomavaatimus, 2 prosentin O-SII-lisäpääomavaatimus ja EKP:n P2R-vaatimus nostavat käytännössä alarajan vakavaraisuussuhteelle 14,3 prosenttiin ja CET1-vakavaraisuudelle 10,8 prosenttiin.

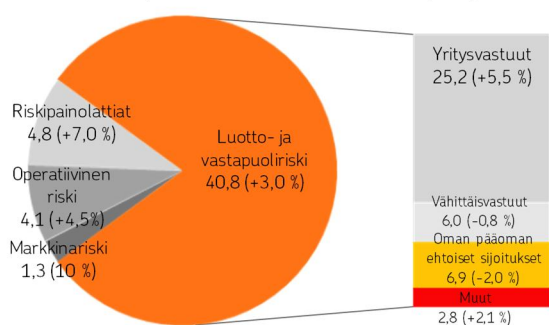

* P2R-valvojan Pilar II -vaatimus ** Minimitason alla voitonjakoa rajoitetaan *** P2G-valvojan ohjaus, jonka alituksesta alkaa tehostettu valvonta

Ryhmän luottolaitostoiminnan ydinpääoma oli 10 miljardia euroa (9,9). Ydinpääomaa kasvattivat pankkitoiminnan tulos ja Tuotto-osuuksien liikkeeseenlaskut. Tuotto-osuuksien määrä ydinpääomissa oli 2,9 miljardia euroa (2,8).

Kokonaisriski oli 51 miljardia euroa (49,2) eli 3,6 prosenttia suurempi kuin viime vuoden lopussa. EKP:n asettama vähittäisvastuiden riskipainoaraja oli 4,8 miljardia euroa, jota ilman kokonaisriski oli 46,2 miljardia euroa ja kasvu vuodenvaihteesta 3,3 prosenttia. Yritysvastuiden keskimääräiset riskipainot nousivat hieman, vähittäisvastuiden keskimääräiset riskipainot säilyivät vuodenvaihteen tasolla.

Kokonaisriski 30.6.2018
 yhteensä 51,0 mrd.€
 (muutos vuoden alusta 3,6 %)

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän sisäiset vakuutusyhtiösijoitukset käsitellään riskipainotettuina erinä EKP:n luvan mukaisesti. Oman pääoman ehtoisiin sijoituksiin sisältyy ryhmän sisäisiä vakuutusyhtiöomistuksia riskipainotettuina erinä 6,5 miljardia euroa noin 280 prosentin riskipainolla.

Finanssivalvonta tekee makrovakauspäätöksen neljännesvuosittain. Finanssivalvonta päätti kesäkuussa 2018 asettaa OP Ryhmälle 2 prosentin järjestelmäriskipuskurin eli lisäpääomavaatimuksen, joka tulee voimaan 1.7.2019 alkaen. Samalla OP Ryhmän O-SII lisäpääomavaatimukseksi vahvistettiin myös 2 prosenttia. Nämä lisäpääomavaatimukset ovat rinnakkaisia puskureita, joista sovelletaan suurempaa, joten päätöksellä ei ole vaikutusta OP Ryhmän kokonaisvakavaraisuusvaatimukseen. Finanssivalvonta ei asettanut pankeille syklistä vähentävää lisäpääomavaatimusta. Asuntolainoille tuli voimaan 15 prosentin riskipainoaraja vuoden 2018 alusta alkaen vähintään kahdeksi vuodeksi. Riskipainolattialla varaudutaan Finanssivalvonnan mukaan kasvaneeseen kotitalouksien velkaantuneisuuden aiheuttamaan järjestelmärisktiin. Riskipainolattialla ei ole vaikutusta OP Ryhmän kokonaisriskiin EKP:n asettamat vähittäisvastuiden riskipainoarajat huomioiden. Ilman EKP:n riskipainoarajaa Finanssivalvonnan asuntolottojen 15 prosentin riskipainolattia heikentäisi CET1-vakavaraisuutta arviolta 1,3 prosenttiyksikköä.

Tulevassa EU-tason sääntelyssä on mukana velkaantumisastetta kuvaava vaatimus eli vähimmäisomavaraisuusaste (Leverage Ratio). OP Ryhmän pankkitoiminnan vähimmäisomavaraisuusaste on nykytulkintojen mukaan arviolta 7,7 prosenttia (7,9) katsauskauden lopun luvuilla laskettuna. Säännösluonnosten mukainen minimitaso on 3 prosenttia.

Vahinko- ja henkivakuutus

Vahinkovakuutuksen ja henkivakuutuksen omat varat kasvoivat tuloksen myötä. Henkivakuutuksen vakavaraisuusarvoa vahvisti myös pääomavaateen lasku.

	Vahinkovakuutus		Henkivakuutus	
	30.6. 2018	31.12. 2017	30.6. 2018	31.12. 2017
Omat varat, milj. €* Pääomavaade, milj. €* Solvenssisuhde, %* Solvenssisuhde, % (Ilman siirtymäsäännöstä)	968 664 146 146	902 666 135 135	1 354 635 213 168	1 317 674 195 151

*siirtymäsäännökset huomioiden

EKP:n valvonta

OP Ryhmä on EKP:n valvonnassa. OP Ryhmä sai 2.2.2017 EKP:n päätöksen asettaa OP Ryhmän vähittäisvastuille riskipainolattiat 18 kuukauden määräajaksi. EKP:n asettamat relevantit vähittäisvastuiden riskipainoalarajat ovat 15,4 prosenttia kiinteistövakuudellisille ja 32,7 prosenttia muille henkilöasiakkaiden vastuille. Riskipainoalarajat ovat päätöksen mukaan voimassa vähintään vuoden 2018 kolmannelle vuosineljännekselle asti. Päätöksen taustalla olivat EKP:n havaitsemat puutteet OP Ryhmän vakavaraisuuden laskennassa käyttämän IRBA-menetelmän (Internal Ratings Based Approach) hallinnointi- ja validointiprosessissa, erityisesti validointien viivästyminen. Puutteet on korjattu ja toimenpiteiden riittävyys on EKP:n arvioitavana.

EKP on asettanut OP Ryhmälle valvojan arviointiin (SREP) perustuvan pääomavaatimuksen. EKP:n asettama 1.1.2018 voimaan tullut lisäpääomavaatimus (P2R) on 1,75 prosenttia. Lisäksi EKP on määrittänyt vakavaraisuusohjeistuksen (P2G), jonka määrä on 1,0 prosenttia ja jonka rikkoutuminen ei vaikuttaisi esimerkiksi voitonjakoon. EKP asettamat pääomavaatimukset ovat samalla tasolla kuin viime vuonna.

Kriisinratkaisusta annetun lain mukaiset velat

Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisua koskevan sääntelyn mukaan kriisinratkaisuviranomaisella on oikeus puuttua pankin liikkeeseen laskemien sijoitustuotteiden ehtoihin sijoittajan asemaan vaikuttavalla tavalla. OP Ryhmän kriisinratkaisuviranomainen on Brysselissä toimiva EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board, SRB). OP Ryhmän omien varojen ja alentamiskelpoisten velkojen (MREL) vaatimukseksi on asetettu 12,2 miljardia euroa eli 27,6 prosenttia vuoden 2016 lopun kokonaisriskin määrästä. OP Ryhmän MREL-suhdeluku oli 35 prosentin tasolla vuodenvaihteessa 2017. Samassa yhteydessä SRB vahvisti OP Ryhmän kriisinratkaisustrategian, jossa kriisinratkaisutoimet kohdistettaisiin Single Point of Entryä toimivaan OP Yrityspankkiin.

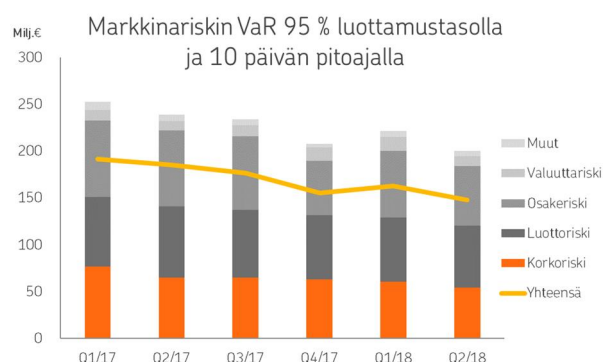
Riskiasema

OP Ryhmän riskiasema on säilynyt vakaana. Riskinotto- ja vahva ja turvaa ryhmän liiketoiminnan toimintaedellytykset.

Vahva riskinotto- ja vahva ja turvaa ryhmän liiketoiminnan toimintaedellytykset.

OP Ryhmän rahoitusasema ja maksuvalmius on hyvä. Rahoituksen saatavuus on säilynyt hyvänä. Katsauskauden aikana OP Ryhmä laski liikkeelle pitkäaikaisia joukkovelkakirjalainoja yhteensä 2,4 miljardin euron edestä. Talletusten osuus luottokannasta on säilynyt vakaana katsauskauden ajan.

OP Ryhmän markkinariskiasema oli katsauskaudella vakaa. Ryhmän markkinariskiä mittaava VaR-tunnusluku oli katsauskauden lopulla 148 miljoonaa euroa (156). VaR-tunnusluku sisältää vakuutusyhteisöjen kokonaistaseen, trading-toiminnan, likviditeettireservin ja sisäisen pankin korkoriskiposition.

Operatiivisten riskien arvioidaan olevan tavoitteen mukaisesti maltillisella tasolla. Toiminnan ja palveluiden kehittämisen nopeus asettaa kuitenkin lähivuosina riskienhallinnalle lisähaasteita.

Etusopijaisten eläkejärjestelyiden riskit liittyvät korko- ja markkinariskisiin, eläkkeiden tuleviin korotuksiin sekä elinajanodotteen pitenemiseen. Eläkevelvoitteen diskonttauksessa käytettävän korkotason muutoksella on olennainen vaikutus eläkevelvoitteen määrään. Katsauskaudella muihin laajan tuloksen eriin kirjattu etusopijaisten eläkejärjestelyiden nettovelan supistuminen paransi katsauskauden laajaa tulosta ennen veroja 38 miljoonaa euroa (62). Nettovelkaa supisti diskonttauskoron nousu.

Katsauskaudella compliance-toiminnon keskeiset painopisteet liittyvät toiminnan sääntelymukaisuuden varmistamiseen vuosina 2017 ja 2018 voimaan tulleiden uusien sääntelyvaatimusten osalta.

OP Ryhmä on toimittanut vastauksensa Kilpailu- ja kuluttajavirastolta vuonna 2015 saatuun selvityspyyntöön. Viranomaiset selvittävät OP Ryhmän markkina-asemaa vähittäispankkipalveluissa ja vahinkovakuutuslaitosten hinnoittelua. Asia on edelleen viranomais selvityksessä.

Pankkitoiminta

Pankkitoiminnan keskeiset riskit ovat asiakasliiketoiminnasta syntyvä luottoriski sekä markkinariski.

Pankkitoiminnan luottoriskiasema säilyi vakaana ja riskitasoltaan maltillisena.

Ongelmasaamisten yhteismäärä oli 3,0 miljardia euroa (2,9). Ongelmasaamisilla tarkoitetaan yli 90 päivää erääntyneitä saamia, muita riskillisiksi luokiteltuja saamia sekä saamia, joihin kohdistuu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuva lainanhoitojousto. Lainanhoitojoustot ovat asiakkaan aloitteesta sovittuja helpotuksia alkuperäiseen maksuohjelmaan, ja niillä pyritään auttamaan asiakasta selviytymään väliaikaisista maksuvaikeuksista. Osuuspankit pyrkivät toiminnallaan aktiivisesti löytämään ratkaisuja asiakkaiden väliaikaisten maksuvaikeuksien ylittämiseksi. Muista kuin asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuneita maksuohjelmamuutoksia ei luokitella ongelmasaamisiksi. Ongelmasaamisista 66,4 prosenttia (64,3) muodostui terveistä lainanhoitojoustosaamisista (koeajalla olevat järjestämättömistä saamisista jo tervehtyneet lainanhoitojoustot tai lainanhoitojoustot, jotka on tehty sopimukseen, joka ei ollut järjestämätön). Järjestämättömien saamisten määrä pysyi alhaisena ja oli 1,2 prosenttia (1,2) luotto- ja takauskannasta. Arvon alentumisten määrä oli 7 miljoonaa euroa (23).

Luotto- ja takauskannan jakauma

	30.6.2018	31.12.2017
Luotto- ja takauskanta, mrd. euroa	87,1	84,8
Henkilöasiakkaiden vastuut, mrd. euroa	50,8	50,0
luotto- ja takauskannasta, %	58,3	58,9
joista kahdessa parhaimmassa luottoluokassa, %	84,0	83,5
joista tyydyttävissä luottoluokissa, %	12,5	12,9
joista kahdessa heikoimmassa luottoluokassa, %	3,6	3,6
Yritys- ja asuntoyhteisövastuut, mrd. euroa	33,4	32,6
luotto- ja takauskannasta, %	38,3	38,5
joista parhaimmissa luottoluokissa (IG), %	54,7	55,4
joista muissa luottoluokissa (pois lukien maksukyvyttömät), %	44,2	43,4
joista maksukyvyttömiksi luokitellut, %	1,1	1,2
maksukyvyttömiksi luokitellut, milj. euroa	528,1	554,3
Muut vastuut, mrd. euroa	3,0	2,2

Yhdenkään asiakkaan asiakasriski ei vähennyserien ja muiden luottoriskien vähentämistekniikoiden jälkeen ylittänyt kymmentä prosenttia omista varoista. Asiakasriskejä kattavat omat varat olivat 11,2 miljardia euroa (11,0).

Yritys- ja asuntoyhteisövastuiden merkittävimmät toimialat	30.6.2018	31.12.2017**
Asuntojen vuokraus ja hallinta*, %	17,9	17,4
Muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta, %	10,1	9,8
Palvelut, %	9,6	9,0
Energia, %	9,3	9,8
Muut toimialat, %	53,1	54,0
Yhteensä, %	100	100

*Asuntojen vuokraus ja hallinta -toimialan vastuista 94 prosenttia oli asuntoyhteisöjen vastuuta ja 12 prosenttia oli julkisyhteisöjen takaamia.

**Vertailukauden luvut on oikaistu nykyisen seurannan mukaisiksi.

Pankkitoiminnan korkoriski mitattuna yhden prosenttiyksikön koronlaskun vaikutuksena 12 kuukauden korkokatteeseen oli kesäkuun lopussa -96 miljoonaa euroa.

OP Ryhmässä hallinnoitavien talletussuojan piiriin kuuluvien talletusten yhteismäärä kesäkuun lopussa oli 35,2 miljardia euroa (34,3). Talletussuojarahastosta korvataan enintään 100 000 euroa yhtä OP Ryhmän asiakasta kohden.

Vahinkovakuutus

Vahinkovakuutuksen keskeiset riskit ovat vahinkokehitykseen liittyvät vakuutustekniset riskit, vakuutusvelan katteena olevien sijoitusten markkinariskit, eläemuotoisen vakuutusvelan edunsaajien eliniän odotteen ennakoitua nopeampi kasvu, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotaso sekä vakuutusvelan diskonttokoron ja markkinakorkojen välinen ero.

Eliniän odotteen kasvu yhdellä vuodella kasvattaisi eläemuotoista vakuutusvelkaa 45 miljoonaa euroa. Vakuutusvelan arvostamisessa käytetyn korkotason laskeminen 0,1 prosenttiyksiköllä kasvattaisi vakuutusvelkaa 23 miljoonaa euroa.

Vahinkovakuutuksen vakuutusteknisissä riskeissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vahinkovakuutuksen merkittävin markkinariski on markkinakorkojen laskun vakuutusvelan arvoa ja pääomavaadetta nostava vaikutus.

Sijoitusten riskiasema oli katsauskaudella vakaa. Riskiä mittaava VaR-tunnusluku oli katsauskauden lopulla 50 miljoonaa euroa (52). Sijoitussalkun omaisuuslajijakaumassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu korkojohdannaisten lisäksi joukkovelkakirjalainoin. Salkun korko- ja luottoriski säilyi vakaana. Vakuutusvelan korkoriskin suojausastetta on nostettu merkittävästi.

Varallisuudenhoito

Varallisuudenhoidon keskeisimmät riskit ovat henkivakuutuksen sijoitusomaisuuden markkinariskit, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotaso sekä vakuutettujen eliniän odotteen ennakoitua nopeampi kasvu.

Eliniän odotteen kasvu yhdellä vuodella kasvattaisi vakuutusvelkaa 26 miljoonaa euroa. Vakuutusvelan arvostamisessa käytetyn korkotason laskeminen 0,1 prosenttiyksiköllä kasvattaisi vakuutusvelkaa 30 miljoonaa euroa.

Suomi-yhtiöstä siirtyneiden eriytettyjen vakuutuslaitosten sijoitus- ja asiakaskäyttötymisriskejä on puskuroitu. Puskuri riittää kattamaan merkittävän negatiivisen sijoitusomaisuuden tuoton eriytetyille kannoille, minkä jälkeen OP Ryhmä kantaa kantojen riskit.

Sijoitusten riskiasema oli katsauskaudella vakaa. Riskiä mittaava VaR-tunnusluku oli katsauskauden lopulla 57 miljoonaa euroa (61). Sijoitussalkun omaisuuslajijakaumassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu korkojohdannaisien lisäksi joukkovelkakirjalainoin. Salkun korko- ja luottoriski säilyi vakaana. Vakuutusvelan korkoriskin suojausastetta on nostettu merkittävästi.

Muu toiminta

Muun toiminnan keskeiset riskit ovat likviditeettireservin luotto- ja markkinariskit sekä likviditeettiriskit. Markkinariski on merkitykseltään suurin likviditeettireserviin sisältyvissä saamistodistuksissa.

Likviditeettireservin saamistodistusten markkina-arvoon suhteutettu markkinariski (VaR 95 %) pysyi vakaana katsauskaudella. Sijoitusten määrä laski hieman, eikä omaisuuslajijakaumassa tapahtunut merkittäviä muutoksia.

OP Ryhmä turvaa maksuvalmiutensa likviditeettireservillä, joka muodostuu pääasiassa talletuksista keskuspankkiin ja keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamisista. Likviditeettireservi riittää kattamaan lyhyen aikavälin rahoitustarpeen tiedossa olevien ja ennakoitujen maksuvirtojen sekä likviditeettistressiskenaarion osalta.

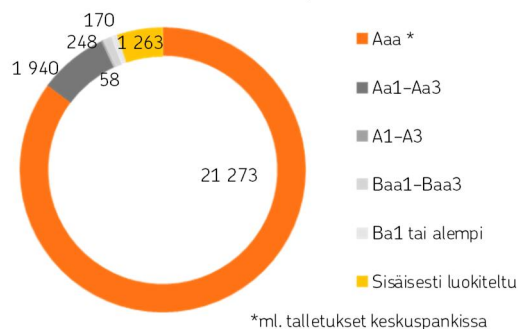
OP Ryhmän maksuvalmiutta ja likviditeettireservin riittävyttä seurataan muun muassa maksuvalmiusvaatimusta mittaavalla LCR-suhdeluvulla. Sääntelyn mukaan LCR-suhdeluvun on oltava vähintään 100 prosenttia vuoden 2018 alusta alkaen. OP Ryhmän LCR-suhdeluku oli kesäkuun lopussa 148 prosenttia (123).

Likviditeettireservi

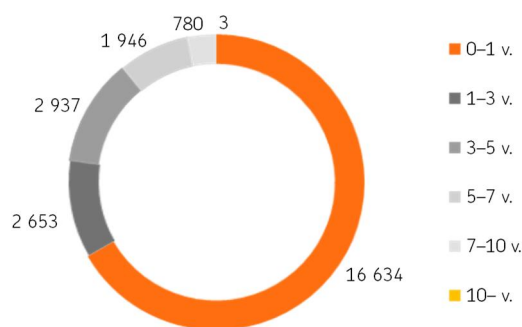
Mrd. €	30.6.2018	31.12.2017	Muutos, %
Talletukset keskuspankissa	15,6	12,8	21,5
Vakuuskelpoiset saamistodistukset	7,7	9,1	-14,8
Yhteensä	23,3	21,9	6,4
Ei-vakuuskelpoiset saamiset	1,7	1,5	13,6
Likviditeettireservi markkina-arvoin	25,0	23,3	6,9
Vakuuden aliarvostus (Haircut)	-0,7	-0,7	0,1
Likviditeettireservi vakuusarvoin	24,3	22,7	7,1

Likviditeettireservi sisältää hyvän luottoluokituksen omaavien valtioiden, kuntien, rahoituslaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemia saamistodistuksia, arvopaperistettuja saamisja vakuuskelpoisia luottoja.

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen luottoluokitusjakauma 30.6.2018, milj.€

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen maturiteettijakauma 30.6.2018, milj.€

Luottoluokitukset

30.6.2018

Luokituslaitos	Lyhyt varainhankinta	Näkymä	Pitkä varainhankinta	Näkymä
Standard & Poor's	A-1+	Vakaa	AA-	Vakaa
Moody's	P-1	Vakaa	Aa3	Vakaa

OP Yrityspankki Oyj:llä on luottoluokitukset Standard & Poor's Credit Market Services Europe Limitedistä ja Moody's Investors Service Ltd:stä. OP Yrityspankin luottokelpoisuutta arvioidessaan luottoluokituslaitokset ottavat huomioon koko OP Ryhmän taloudellisen aseman.

Luottoluokitukset eivät muuttuneet katsauskaudella.

Standard & Poor's vahvisti heinäkuussa 2018 OP Yrityspankki Oyj:n pitkän ja lyhyen varainhankinnan luottoluokitukset ja säilytti näkymät vakaina.

Segmenttien tulos

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto päätti 6.6.2018 OP Ryhmän keskusyhteisön johtokunnan uudesta työnjaosta, mikä tulee muuttamaan segmenttirakennetta vuoden 2019 alusta. OP Ryhmä siirtyy julkaistavassa osavuositarkastus- ja tilinpäätösraportoinnissa uusien segmenttien mukaiseen raportointiin vuoden 2019 ensimmäisestä osavuositarkastuksesta lukien. Siirtymäaikana OP Ryhmän liiketoimintasegmentit raportoidaan aiemman segmenttirakenteen mukaisina, missä OP Ryhmän liiketoimintasegmentit ovat Pankkitoiminta, Vahinkovakuutus ja Varallisuudenhoito. Terveys- ja hyvinvointiliiketoiminta sisältyy Vahinkovakuutus-liiketoimintasegmenttiin. Liiketoimintasegmentteihin kuulumaton toiminta esitetään segmentissä "Muu toiminta". Segmenttiraportointi laaditaan noudattaen OP Ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Pankkitoiminta

- Tulos ennen veroja kasvoi 5,9 prosenttia ja oli 333 miljoonaa euroa (314).
- Tuotot kasvoivat 4,9 prosenttia. Korkokate kasvoi 3,0 prosenttia vertailukaudesta, mutta nettopalkkiotuotot pienuivat 4,9 prosenttia. Kulut kasvoivat 8,3 prosenttia vakausmaksun, kehittämisen kulujen ja volyymikasvun johdosta.
- Luottokanta kasvoi vuodessa 5,3 prosenttia ja talletuskanta 7,3 prosenttia. Luottojen kasvu oli nopeinta yritysluotoissa sekä asuntoyhteisö- ja muissa luotoissa.
- Arvon alentumisten määrä oli 6 miljoonaa euroa (23). Järjestämättömät saamiset olivat 1,2 prosenttia (1,2) luotto- ja takauskannasta.
- Pankkitoiminnan merkittävimmät kehityspanostukset kohdistuivat maksamisen ja rahoituksen järjestelmien uudistamiseen, muun muassa digitaaliseen asuntolainapalveluun.

Pankkitoiminnan avainlukuja

Milj. €	1–6/2018	1–6/2017	Muutos, %	1–12/2017
Korkokate	608	591	3,0	1 192
Nettopalkkiotuotot	281	296	-4,9	576
Sijoitustoiminnan nettotuotot	58	15		19
Muut tuotot	13	14	-7,4	36
Tuotot yhteensä	960	915	4,9	1 823
Henkilöstökulut	182	188	-3,1	354
Poistot ja arvonalentumiset	19	21	-8,8	51
Liiketoiminnan muut kulut	326	278	17,3	565
Kulut yhteensä	527	486	8,3	970
Saamisten arvonalentumiset	-6	-23	-71,9	-47
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-93	-91	2,8	-187
Tulos ennen veroja	333	314	5,9	619
Kulu–tuotto–suhde, %	54,9	53,2		53,2
Milj. €				
Nostetut asuntoluotot	3 777	3 418	10,5	6 954
Nostetut yritysluotot	3 884	3 687	5,3	7 389
Välitetyt asunto- ja kiinteistökaupat, kpl	5 958	6 439	-7,5	13 080
Mrd. €				
Luottokanta	30.6.2018	30.6.2017	Muutos, %	31.12.2017
Asuntoluotot	38,0	37,1	2,5	37,5
Yritysluotot	20,6	19,5	5,8	19,7
Asuntoyhteisöt ja muut luotot	25,8	23,7	9,2	25,0
Luottokanta yhteensä	84,4	80,2	5,3	82,2
Takauskanta	2,7	2,6	0,3	2,6
Talletukset				
Käyttely- ja maksuliiketalletukset	43,2	39,4	9,8	40,1
Sijoitustalletukset	18,2	17,9	1,9	17,9
Talletukset yhteensä	61,4	57,2	7,3	58,0

OP Ryhmän pankkitoiminta muodostuu henkilö- ja pk-yritysassiakkaiden pankkitoiminnasta sekä yritys- ja instituutioasiakkaiden pankkitoiminnasta. Jälkimmäinen liiketoiminta on keskitetty lähes kokonaisuudessaan OP Yrityspankkiin. Henkilö- ja pk-yritysassiakkaiden pankkitoiminta on pääosin osuuspankeissa

Luottokanta kasvoi vuoden aikana 5,3 prosenttia 84,4 miljardiin euroon. Yritysluottokanta kasvoi 5,8 prosenttia ja asuntoluottokannan kasvu oli 2,5 prosenttia. OP Yrityspankin osuus luottokannasta oli 25 prosenttia.

Talletuskanta kasvoi vuodessa 7,3 prosenttia 61,4 miljardiin euroon. Sijoitustalletusten määrä kasvoi hieman vertailukauteen verrattuna. OP Yrityspankin osuus talletuskannasta oli 20 prosenttia.

OP otti katsauskaudella käyttöön digitaalisen asuntolainapalvelun, jonka avulla asiakas voi hakea asuntolainaa op.fi:n kautta ja saada asuntolainapäätöksen välittömästi. Palvelu laajeni vuoden toisella neljänneksellä, ja sen kautta osa 26 osuuspankin asiakkaista voi saada asuntolainapäätöksen reaaliaikaisesti verkossa.

OP-Kiinteistökeskusten välittämien asunto- ja kiinteistökauppojen määrä pieneni 7,5 prosenttia vertailukaudesta. Palkkiotuotot asunnonvälityksestä olivat vertailukauden tasolla.

Asiakkaiden kiinnostus asuntoluottojen ja asuntoyhteisöluottojen suojaamiseen korkojen nousulta kasvoi, ja korkosuojiin tuotot kasvoivat selvästi vertailukaudesta.

Pankkiasiakkaita oli kesäkuun lopussa yli 3,7 miljoonaa (3,7).

Pankkitoiminnan tulos

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja oli 333 miljoonaa euroa (314) eli 5,9 prosenttia suurempi kuin vertailukaudella. Tuotot kasvoivat 4,9 prosenttia ja kulut kasvoivat 8,3 prosenttia. Kulujen kasvun seurauksena kulu-tuotto-suhde heikkeni ja oli 54,9 prosenttia (53,2). Saamisten arvonalentumisten määrä oli erittäin matalalla tasolla eli 6 miljoonaa euroa (23). Järjestämättömät saamiset olivat 1,2 prosenttia (1,2) luotto- ja takauskannasta.

Korkokate kasvoi 3,0 prosenttia luottokannan kasvun ja varainhankintakustannusten laskun seurauksena 608 miljoonaan euroon (591). Johdannaistoiminta laski OP Yrityspankin pankkitoiminnan korkokatetta, osuuspankkien korkokate puolestaan kasvoi.

Pankkitoiminnan nettopalkkiotuotot pienenivät 281 miljoonaan euroon (296). Nettopalkkiotuottojen laskuun oli syynä tiettyjen johdannaistoiminnan asiakastuottojen sisällyttäminen katsauskaudella Pankkitoiminnan sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Vertailukaudella ne sisältyivät nettopalkkiotuottoihin.

Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä kasvoivat 43 miljoonaa euroa. Sijoitustoiminnan nettotuottoja kasvatti 16 miljoonan euron myyntivoitto. Korkojen muutoksista ja muista markkinamuutoksista aiheutunut CVA-arvostus paransi tulosta 7 miljoonaa euroa (16).

Kulut kasvoivat 8,3 prosenttia 527 miljoonaan euroon (486). Henkilöstökulut pienenivät 6 miljoonaa euroa 182 miljoonaan euroon (188). Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 17,3 prosenttia. ICT-kulujen kasvu oli 22 miljoonaa euroa. ICT-kuluja kasvattivat panostukset kehittämiseen sekä volyyymien kasvu. Liiketoiminnan muita kuluja kasvattivat Rahoitusvakausviraston vakausmaksut. Kulut kasvoivat osuuspankeissa ja OP Yrityspankin pankkitoiminnassa.

Vahinkovakuutus

- Tulos ennen veroja laski 40,1 prosenttia ja oli 64 miljoonaa euroa (107).
- Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 3,3 prosenttia.
- Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 91,9 prosenttia (92,5) ja operatiivinen liikekulusuhde 20,8 prosenttia (20,1). Yhdistetty kulusuhde oli 93,3 prosenttia (94,0).
- Sijoitustoiminnan nettotuotot väliaikainen poikkeusmenettely huomioiden olivat 21 miljoonaa euroa (67). Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvoon oli 14 miljoonaa euroa (78).
- Kehityspanostukset kohdistuivat sähköisten palveluiden kehittämiseen ja aloitettuun perusjärjestelmä uudistukseen.

Vahinkovakuutuksen avainlukuja

Milj. €	1–6/2018	1–6/2017	Muutos, %	1–12/2017
Vakuutusmaksutuotot	733	710	3,3	1 432
Korvauskulut	458	459	-0,3	970
Muut kulut	2	2	-30,6	3
Vakuutuskaute	273	248	10,2	459
Sijoitustoiminnan nettotuotot	21	67	-68,7	183
Muut nettotuotot	-12	-13	-7,9	-33
Tuotot yhteensä	282	302	-6,4	609
Henkilöstökulut	67	60	11,2	116
Poistot ja arvonalentumiset	29	23	28,1	50
Liiketoiminnan muut kulut	122	111	9,3	231
Kulut yhteensä	217	194	12,1	397
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-1	-1	1,5	-2
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	0			
Tulos ennen veroja	64	107	-40,1	210
Yhdistetty kulusuhde, %	93,3	94,0		97,6
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	91,9	92,5		96,1
Operatiivinen vahinkosuhde, %	71,0	72,4		75,8
Operatiivinen liikekulusuhde, %	20,8	20,1		20,3
Operatiivinen riskisuhde, %	64,4	66,0		69,3
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	27,4	26,5		26,9
Solvenssisuhde, %*	146	162		135
Suurvahinkojen omalla vastuulla oleva korvausmeno	57	36		78
Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin kohdistuviin varauksiin (run off -tulos)	16	19		35

* siirtymäsäännökset huomioiden.

Yritysassiakkaiden ja Baltian vakuutusmaksutuotot kasvoivat. Henkilöasiakkaiden vakuutusmaksutuotot jäivät vertailukauden tasolle hintakilpailun vaikutuksesta. Piristynyt talouskehitys heijastui yritysasiakkaiden maksutuottojen kehitykseen.

Merkittävimmät kehityspanostukset kohdistuivat sähköisten asiointi- ja ostopalvelun kehittämiseen sekä aloitettuun perusjärjestelmien uudistamiseen. Verkko- ja mobiiliasioinnin kehittäminen niin vakuutus- kuin korvauspalvelussa on vahinkovakuutuksen keskeisiä painopisteitä.

Katsauskaudella uudistettiin moottoripyörävakuutus, jonka myynti alkoi huhtikuun alussa.

OP Ryhmä on ilmoittanut myyvänsä Baltiassa toimivan tytäryhtiönsä Seesam Insurance AS:n koko osakekannan Latvian ja Liettuan sivuliikkeineen Vienna Insurance Groupille (VIG). Yrityskaupan on tarkoitus toteutua vuoden 2018 aikana, mikäli kaupalle saadaan viranomaisten hyväksyntä ja kaupan edellytykset muutoin täyttyvät.

Pohjola Terveystalon toiminta laajeni, kun toukokuussa avattiin viides sairaala Turkuun. Syksyllä avataan lääkärikeskukset Lappeenrantaan ja Poriin.

Vahinkovakuutuksen tulos

Tulos ennen veroja oli 64 miljoonaa euroa (107). Tulosta heikensi erityisesti sijoitustoiminnan nettotuotot, jotka olivat väliaikainen poikkeusmenettely mukaan lukien 46 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuotta aiemmin. Sijoitusten myyntivoitot olivat 1 miljoonaa euroa (29). Vakuutuskauteen kasvoi 10,2 prosenttia 273 miljoonaan euroon. Diskonttokoron lasku kasvatti vertailukauden korvauskuluja 26 miljoonaa euroa

Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 91,9 prosenttia (92,5). Operatiiviset tunnusluvut vertailukaudella sisältävät diskonttokoron muutosten vaikutukset, mutta eivät sisällä poistoja yrityskauppojen yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä. Diskonttokoron lasku heikensi vertailukauden operatiivista yhdistettyä kulusuhdetta 3,6 prosenttiyksikköä.

Vakuutusmaksutuotot

Milj. €	1–6/2018	1–6/2017	Muutos, %
Henkilöasiakkaat	391	390	0,4
Yritysiäsiakkaat	309	290	6,8
Baltia	32	30	6,4
Yhteensä	733	710	3,3

Korvauskulut ilman diskonttokoron laskua kasvoivat 5,6 prosenttia. Uusista omaisuuden ja toiminnan suurvahingoista aiheutuva korvausmeno oli vertailukautta suurempi. Tammi-kesäkuussa kirjattiin 57 (46) uutta omaisuuden ja toiminnan suurvahinkoa, joiden omalla vastuulla oleva korvausmeno oli yhteensä 57 miljoonaa euroa (36). Tähän luokkaan kuuluvat yli 0,3 miljoonan euron vahingot. Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun muutos oli vertailukautta suurempi. Tammi-kesäkuussa eläkkeiden korvausvastuun muutos oli 6 miljoonaa euroa (-7).

Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin ilman diskonttokoron muutoksen vaikutusta paransivat vakuutuskauteen katetta 16 miljoonaa euroa (19). Operatiivinen vahinkosuhte oli 71,0 prosenttia (72,4). Operatiivinen riskisuhte ilman korvausten välillisiä hoitokuluja oli 64,4 prosenttia (66,0).

Kulut kasvoivat 12,1 prosenttia ICT-kulujen ja poistojen kasvun sekä terveys- ja hyvinvointiliiketoiminnan laajentumisen johdosta ja olivat 23 miljoonaa euroa suuremmat kuin vertailukaudella. Operatiivinen liikekulusuhde oli 20,8 prosenttia (20,1). Operatiivinen toimintakulusuhde, joka sisältää myös korvausten välilliset hoitokulut, oli 27,4 prosenttia (26,5).

Operatiivinen vakuustekninen kate ja yhdistetty kulusuhde (CR)

	1–6/2018		1–6/2017	
	Kate, milj. €	CR, %	Kate, milj. €	CR, %
Henkilöasiakkaat	49	87,5	57	85,3
Yritysiäsiakkaat	9	97,2	-6	102,2
Baltia	2	93,4	2	91,8
Yhteensä	60	91,9	53	92,5

Hintakilpailun kiristyminen rasitti henkilöasiakasliiketoiminnan kannattavuutta.

Sijoitustoiminta

Vahinkovakuutuksen sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvoin oli 14 miljoonaa euroa (78). Sijoitustaseen nettotuotto on laskettu vähentämällä koko sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisen vakuutusvelan arvonmuutos.

Sijoituskauden jakauma

%	30.06.2018	31.12.2017
Joukkolainat ja korkorahastot	69,1	68,0
Vaihtoehtoiset sijoitukset	4,4	4,7
Osakkeet	7,9	8,5
Pääomasijoitukset	2,1	1,9
Kiinteistöt	8,7	8,3
Rahamarkkinat	7,9	8,5
Yhteensä	100	100

Vahinkovakuutustoiminnan sijoituskanta oli raportointikauden lopussa 3 839 miljoonaa euroa (3 903). Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus oli 94 prosenttia (95), ja 62 prosenttia (66) sijoituksista oli vähintään A– -luokitteluisissa saamisissa. Katsauskauden lopussa korkosijoitusten modifioitu duraatio oli 4,4 (5,1).

Suorien joukkovelkakirjalainasijoitusten keskimääräinen tuotto oli eräpäivään instrumenttien hankintahinnalla laskettuna (running yield) 1,5 prosenttia (1,7). Tunnuksluvun laskentaa täsmennettiin vuonna 2018 ja vertailutieto oikaistiin takautuvasti.

Varallisuudenhoito

- Tulos ennen veroja kasvoi 1,5 prosenttia ja oli 94 miljoonaa euroa (93).
- Nettopalkkiotuotot pienenivät vertailukaudesta muun muassa toteutettujen hinnanalennusten johdosta.
- Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot väliaikainen poikkeusmenettely huomioiden olivat 46 miljoonaa euroa (32). Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvo oli 24 miljoonaa euroa (66).
- Hallinnoitavien varojen bruttomäärä kasvoi vuodessa 1,7 prosenttia 77,7 miljardiin euroon.
- Kehittämispäätökset kohdistuivat pääosin regulaatiohankkeiden käyttöönoton viimeistelyyn ja sähköisen asioinnin kehittämiseen.

Varallisuudenhoidon avainlukuja

Milj. €	1–6/2018	1–6/2017	Muutos, %	1–12/2017
Nettopalkkiotuotot				
Rahastoista, omaisuudenhoidosta ja arvopapereista*	113	118	-4,4	276
Henkivakuutuksesta*	95	92	3,7	174
Kulut*	41	38	8,3	64
Nettopalkkiotuotot yhteensä	167	172	-2,9	385
Henkivakuutuksen riskiliikkeen nettotuotot	15	13	17,4	27
Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot	63	32	97,6	85
Muut tuotot	3	6	-42,3	10
Tuotot yhteensä	249	223	11,6	507
Henkilöstökulut	41	39	6,5	75
Poistot ja arvonalentumiset	15	12	23,6	28
Liiketoiminnan muut kulut	67	65	2,2	130
Kulut yhteensä	123	116	5,9	233
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-15	-14	7,9	-28
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	-17			
Tulos ennen veroja	94	93	1,5	247
Mrd. €	30.6.2018	30.6.2017	Muutos, %	31.12.2017
Hallinnoitavat varat (brutto)				
Sijoitusrahastot	24,4	23,6	3,2	24,6
Instituutioasiakkaat	23,8	24,6	-3,4	24,2
Private Banking	19,2	18,5	4,1	19,1
Sijoitussidonnaiset vakuutussäästöt	10,3	9,7	6,1	10,2
Hallinnoitavat varat (brutto) yhteensä	77,7	76,4	1,7	78,0
Milj. €	1–6/2018	1–6/2017	Muutos, %	1–12/2017
Nettomyynti				
Sijoittaja- ja säästäjäasiakkaat	122	395	-69,0	711
Private Banking -asiakkaat	50	281	-82,3	563
Instituutioasiakkaat	14	150	-90,4	623
Nettomyynti yhteensä	187	825	-77,4	1 897

*Segmentin sisäisten erien eliminointeja on oikaistu vertailukaudesta 1–6/2017

Kirstyvä rahapolitiikka ja kauppasodan uhka toivat negatiivista virettä sijoitusmarkkinoille, vaikka talouden kasvunäkymät ja yritysten tulokset ovat edelleen hyvällä tasolla. Lisääntynyt epävarmuus heikensi varallisuudenhoidon tuotteiden kysyntää ja nettomyynti pieneni vertailukaudesta 77,4 prosenttia 187 miljoonaan euroon (825). Hallinnoitavien varojen bruttomäärä kasvoi vuodessa 1,7 prosenttia 77,7 miljardiin euroon. Hallinnoitavat varat sisälsivät noin 13 miljardia euroa OP Ryhmään kuuluvien yritysten varoja.

OP kehitti rahastovalikoimaansa lanseeraamalla OP-Suomi Mikroyhtiöt -erikoissijoitusrahaston toukokuussa ja OP-Suomi

Indeksi -sijoitusrahaston kesäkuussa. Sähköisen osakekaupankäynnin hinnoittelua uudistettiin kesäkuun lopussa alentamalla erityisesti omistaja-asiakkaiden kaupankäyntipalkkioita.

OP-Rahastojen osuudenomistajien määrä kasvoi katsauskaudella bruttona noin 17 000:lla 764 000 osuudenomistajaan. OP-Rahastojen Morningstar-luokitus oli 3,0 (2,9).

Sijoittaja- ja säästäjäasiakkaiden kokonaismäärä on kasvanut katsauskauden aikana 12 000:lla ja oli kesäkuun lopussa noin 796 000.

Katsauskaudella varallisuudenhoidon kehittämisspanokset kohdistuivat regulaatiohankkeiden implementointiin viimeistelyyn ja sähköisen myynnin ja asiointin kehittämiseen. Sähköisten sopimusten osuus oli 54 prosenttia (51) varallisuudenhoidon uusista sopimuksista. Sijoitusrahastotoimeksiannoista tehtiin 79 prosenttia (78) sähköisesti.

Varallisuudenhoidon tulos

Varallisuudenhoidon tulos ennen veroja säilyi vertailukauden tasolla ja oli 94 miljoonaa euroa (93).

Nettopalkkiotuotot pienentyivät vertailukaudesta 2,9 prosenttia ja olivat 167 miljoonaa euroa (172). Nettopalkkiotuotot olivat 0,49 prosenttia hallinnoitavien varojen bruttomäärästä (0,46).

Henkivakuutuksen sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvo oli 24 miljoonaa euroa (66). Sijoitustaseen nettotuotto on laskettu vähentämällä koko sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisen vakuutusvelan arvomuutos. Sijoitustase ei sisällä Suomi-yhtiöstä siirtyneitä ns. eriytettyjä taseita.

Kulut kasvoivat vertailukaudesta 5,9 prosenttia ja olivat 123 miljoonaa euroa (116). Kulukasvu johtui pääasiassa kehittämiseen liitännäisten kulujen kasvusta. Kulut olivat 0,29 prosenttia hallinnoitavien varojen bruttomäärästä.

Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu korkotäydennyksillä ja korkojohdannaisilla. Lyhytaikaiset korkotäydennykset pienenevät katsauskaudella 18 miljoonaa euroa, kun vertailukaudella ne kasvoivat 9 miljoonaa euroa. Vakuutusvelan kertyneet korkotäydennykset ilman eriytettyjä taseita olivat katsauskauden lopussa 364 miljoonaa euroa (405). Korkotäydennyksistä 68 miljoonaa euroa (87) oli lyhytaikaisia.

Henkivakuutuksen sijoitusomaisuus ilman sijoitussidonnaisen vakuutuksen katteena olevaa omaisuutta, vakuutusvelkaa suojaavia korkojohdannaisia sekä eriytettyjä taseita oli 3 687 miljoonaa euroa (3 830). Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus korkosalkusta oli 95 prosenttia (95). Katsauskauden lopussa korkosijoitusten modifioitu duraatio oli 3,8 (4,4). Suorien joukkovelkakirjalainasijoitusten (ilman eriytettyjä taseita) keskimääräinen tuotto oli eräpäivään instrumenttien hankintahinnalla laskettuna (running yield) 1,4 prosenttia (1,7). Tunnusluvun laskentaa täsmennettiin vuonna 2018 ja vertailutieto oikaistiin takautuvasti.

Sijoituskannan jakauma

%	30.6.2018	31.12.2017
Joukkolainat ja korkorahastot	68,9	69,5
Vaihtoehtoiset sijoitukset	9,6	9,3
Osakkeet ja osakerahastot	6,0	6,1
Kiinteistöt	7,1	6,9
Rahamarkkinat	8,4	8,2
Yhteensä	100	100

Henkivakuutuksen eriytettyjen taseiden sijoitustoiminnan tuotto

Suomi-yhtiöstä vuosina 2015 ja 2016 siirretyistä vakuutuskannoista muodostettiin kannanluovutusten yhteydessä eriytetty taseet, joilla on muusta henkivakuutustoiminnasta poikkeava voitonjakopolitiikka.

Yksilöllisen henkivakuutuskannan eriytetyn taseen sijoitusomaisuuden määrä ilman vakuutusvelkaa suojaavia korkojohdannaisia oli katsauskauden lopussa 844 miljoonaa euroa (891). Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvo oli 5 miljoonaa euroa (16). Nettotuotto on laskettu vähentämällä sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisen vakuutusvelan arvomuutos.

Sijoituskannan jakauma: yksilöllisen henkivakuutuskannan eriytetty tase

%	30.6.2018	31.12.2017
Joukkolainat ja korkorahastot	76,5	78,5
Vaihtoehtoiset sijoitukset	9,9	9,4
Osakkeet ja osakerahastot	1,8	1,0
Kiinteistöt	8,1	6,6
Rahamarkkinat	3,7	4,4
Yhteensä	100	100

Yksilöllisen eläkevakuutuskannan eriytetyn taseen sijoitusomaisuuden määrä ilman vakuutusvelkaa suojaavia korkojohdannaisia oli katsauskauden lopussa 2 438 miljoonaa euroa (2 573). Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvo oli -8 miljoonaa euroa (42). Nettotuotto on laskettu vähentämällä sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisen vakuutusvelan arvomuutos.

Sijoituskannan jakauma: yksilöllisen eläkevakuutuskannan eriytetty tase

%	30.6.2018	31.12.2017
Joukkolainat ja korkorahastot	76,1	75,8
Vaihtoehtoiset sijoitukset	12,7	12,3
Osakkeet ja osakerahastot	1,7	0,7
Kiinteistöt	7,9	7,4
Rahamarkkinat	1,7	3,8
Yhteensä	100	100

Muu toiminta

Muu toiminta -segmentin avainlukuja

Milj. €	1–6/2018	1–6/2017	Muutos, %	1–12/2017
Korkokate	-23	-45	-49,5	-75
Nettopalkkiotuotot	1	-28		-63
Sijoitustoiminnan nettotuotot	55	132	-58,0	238
Liiketoiminnan muut tuotot	325	331	-1,7	632
Tuotot yhteensä	360	391	-7,9	732
Henkilöstökulut	123	106	16,1	213
Poistot ja arvonalentumiset	68	40	72,0	118
Liiketoiminnan muut kulut	235	200	17,6	446
Kulut yhteensä	426	345	23,3	777
Saamisten arvonalentumiset	0	0		0
Tulos ennen veroja	-66	45		-45

Muu toiminta -segmentin tulos

Muu toiminta -segmentin tulos ennen veroja oli -66 miljoonaa euroa (45). Vertailukauden tulokseen sisältyi 42 miljoonaa euroa kertaluonteisia tuottoja. Tulosta heikensivät myös sijoitustoiminnan nettotuottojen supistuminen ja kulujen kasvaminen. Tuotot yhteensä supistuivat 7,9 prosenttia 360 miljoonaan euroon.

Muu toiminta -segmentin korkokate oli -23 miljoonaa euroa (-45). Sijoitustoiminnan nettotuotot supistuivat 58,0 prosenttia 55 miljoonaan euroon. Johdannaistoiminta kasvatti korkokatetta ja supisti sijoitustoiminnan nettotuottoihin sisältyviä kaupankäynnin nettotuottoja. OP Ryhmän kirjauskäytännön mukaisesti johdannaisinstrumenttien tuottoja sisältyy sekä korkokatteeseen että kaupankäynnin nettotuottoihin. Tuottojen jakautuminen näiden tuloslaskelmaerien kesken saattaa vaihdella merkittävästi riippuen positionhoidossa kulloinkin käytettävistä johdannaisinstrumenteista. Lisäksi sijoitustoiminnan nettotuottoja supisti osinkotuottojen väheneminen 10 miljoonaa euroa.

Nettopalkkiotot kasvoivat vertailukaudesta 29 miljoonaa euroa. Muu toiminta - segmentin nettopalkkiotuottojen määrän vaihteluun vaikuttaa pääosin OP Ryhmän sisäiset nettopalkkiot.

Liiketoiminnan muut tuotot supistuivat 1,7 prosenttia 325 miljoonaan euroon OP Ryhmän sisäisten veloitusten kasvusta huolimatta. Muu toiminta -segmentille kirjattiin vertailukaudella kertaluonteisia arvonlisäverojen palautuksia korkoineen aikaisemmilta vuosilta yhteensä 22 miljoonaa euroa. Vertailukaudella OP Ryhmä myi korttimaksujen tilitys- ja maksupääteläpalveluiden sopimus- ja maksupäätelätekantansa Netsille. Muu toiminta -segmentille kirjattiin kaupasta kertaluonteista tuottoa 20 miljoonaa euroa.

Muu toiminta -segmentin kuluja kasvattivat panostukset palveluiden kehittämiseen ja henkilöstökulut. Kulut yhteensä kasvoivat 23,3 prosenttia 235 miljoonaan euroon. Henkilöstökulut kasvoivat 16,1 prosenttia 123 miljoonaan euroon. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 17,6 prosenttia 235 miljoonaan euroon ICT-kulujen kasvattua 23 miljoonaa euroa ja ostettujen palveluiden 5 miljoonaa euroa. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

kasvoivat 72,0 prosenttia 68 miljoonaan euroon. Poistojen kasvu on seurausta viime vuosien kehittämispanostusten kasvusta. Arvonalentumispoistoja kirjattiin 13 miljoonaa euroa vertailukautta enemmän.

OP Ryhmän senior-ehtoisen tukkuvarainhankinnan, TLTRO-II-varainhankinnan sekä katettujen joukkovelkakirjalainojen keskimarginaali oli kesäkuussa 18 korkopistettä (19). TLTRO-II-rahoituksen käyttö sekä korkeampaan kustannustasoon tehdyn varainhankinnan erääntyminen madaltavat tukkuvarainhankinnan kustannusta. Katetut joukkovelkakirjalainat raportoidaan osana Pankkitoiminta-segmenttiä.

Investoinnit ja palvelukehittäminen

Keskusyhteisö tytäryhtiöineen vastaa OP Ryhmän palvelutoiminnan kehittämisestä. Palvelutoiminnan kehittämiseen liittyvistä kustannuksista merkittävä osa muodostuu ICT-investoinneista ja niihin liittyvistä määrittelyistä.

OP Ryhmän kehittämismenot olivat tammi-kesäkuussa 215 miljoonaa euroa (202). Niihin sisältyvät lisenssimaksut, ostetut palvelut, muut hankkeisiin liittyvät ulkoiset kustannukset sekä omaa työtä. Kehittämismenoista 106 miljoonaa euroa (105) on aktivoitu.

Yksityiskohtaisempaa tietoa ryhmän investoinneista sisältyy tämän osavuositarkastuksen liiketoimintasegmenttikohtaisiin osioihin.

OP Ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset

OP Ryhmän osavuositarkastukseen yhdisteltiin katsauskauden lopussa yhteensä 157 osuuspankkia (167) ja OP Osuuskunta -konserni.

Katsauskaudella osuuspankkien lukumäärää pienensivät osuuspankkien fuusiot.

Leppävirran Osuuspankki ja Suonenjoen Osuuspankki sulautuivat Pohjois-Savon Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpano rekisteröitiin 28.2.2018.

Auran Osuuspankki, Marttilan Osuuspankki, Pöytyän Osuuspankki ja Tarvasjoen Osuuspankki sulautuivat Paattisten Osuuspankkiin. Sulautumisen yhteydessä Paattisten Osuuspankin toimintamiin muuttui Auranmaan Osuuspankiksi. Sulautumisen täytäntöönpano rekisteröitiin 31.3.2018.

Haukivuoren Osuuspankki, Heinäveden Osuuspankki, Hirvensalmen Osuuspankki ja Sulkavan Osuuspankki sulautuivat Suur-Savon Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpano rekisteröitiin 31.3.2018.

Käylän Osuuspankki ja Kuusamon Osuuspankki ovat 23.2.2018 ja 26.2.2018 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Käylän Osuuspankki sulautuu Kuusamon Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 31.8.2018.

OP Vakuutus Oy myy Baltiassa toimivan tytäryhtiönsä Seesam Insurance AS:n koko osakekannan Latvian ja Liettuan sivuliikkeineen Vienna Insurance Groupille (VIG). Kauppakirja osapuolten välillä allekirjoitettiin 18.12.2017. Yrityskaupan on tarkoitus toteutua vuoden 2018 aikana, mikäli kaupalle saadaan viranomaisten hyväksyntä ja kaupan edellytykset muutoin täyttyvät.

Payment Highway Oy ja Checkout Finland Oy ovat 5.4.2018 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Payment Highway Oy sulautuu Checkout Finland Oy:hyn. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 31.8.2018.

OVY Oy sulautui OP Osuuskuntaan. Sulautumisen täytäntöönpano rekisteröitiin 31.7.2018.

Henkilöstö ja palkitseminen

OP Ryhmän palveluksessa oli katsauskauden lopussa 12 446 henkilöä (12 269). Henkilöstöä oli keskimäärin 12 334 (12 212).

Katsauskauden aikana OP Ryhmän palveluksesta siirtyi eläkkeelle 152 henkilöä (179). Eläkkeelle siirtyneiden keski-ikä oli 61,8 vuotta (62,1).

Pääjohtaja Reijo Karhinen jäi johtajasopimuksensa mukaiselle eläkkeelle 31.1.2018. Reijo Karhinen toimi OP Ryhmän pääjohtajana vuodesta 2007 lähtien. Uutena pääjohtajana aloitti 1.3.2018 oikeustieteen maisteri, MBA ja tekniikan tohtori Timo Ritakallio. Hän siirtyi OP Ryhmään Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen toimitusjohtajan paikalta. Johtokunnan puheenjohtajan ja pääjohtajan tehtäviä hoiti 1.–28.2.2018 ryhmäpalveluiden johtaja Tony Vepsäläinen.

Johtokunnan jäsen Jouko Pölönen erosi OP Ryhmän keskusyhteisön johtokunnan jäsenyydestä 30.4.2018 siirtyäkseen Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen toimitusjohtajaksi. Jouko Pölönen vastasi vuodesta 2014 alkaen johtokunnan jäsenenä pankkiliiketoimintasegmentistä. Johtokunnan jäsen Jari Himanen erosi OP Ryhmän keskusyhteisön johtokunnan jäsenyydestä 6.5.2018 siirtyäkseen

OP Suur-Savon toimitusjohtajaksi. Jari Himanen oli ollut vuodesta 2014 lähtien OP:n johtokunnan jäsen ja vastannut ryhmäohjauksesta sekä asiakkuuksista.

OP Ryhmän keskusyhteisön johtokunnan ja ylimmän johdon vastuualueet muuttuivat 11.6.2018 alkaen. Muutoksista on kerrottu tarkemmin kohdassa Katsauskauden keskeiset tapahtumat.

OP Ryhmän muuttuva palkitseminen jakautuu lyhyen aikavälin yrityskohtaiseen palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. OP Ryhmän ryhmätasoinen pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä muodostuu johdolle tarkoitettusta kannustinjärjestelmästä sekä muulle henkilöstölle tarkoitettusta henkilöstörahostosta.

Vuosille 2017–19 on vahvistettu johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä. Lisäksi henkilöstölle suunnattu OP Ryhmän henkilöstörahoston palkitsemisjärjestelmä jatkuu vuoden ansaintajaksoin.

Kannustinjärjestelmiä laadittaessa on otettu huomioon finanssi- ja rahoitusalan palkitsemisjärjestelmiä koskeva sääntely. Palkitsemisjärjestelmä 2017–19 noudattelee edellisen kolmivuotisen ansaintajakson pääperiaatteita.

Pitkän aikavälin tavoitemittareiksi OP Osuuskunnan hallintoneuvosto on asettanut OP Ryhmän tuloksen ennen veroja, asiakaskokemuksen sekä digitaalisen asioinnin. Ryhmätasoiset tavoitteet ovat yhtenevät johdon kannustinjärjestelmässä ja OP Ryhmän henkilöstörahostossa.

OP Osuuskunnan hallinto

OP Ryhmän keskusyhteisön (OP Osuuskunta) varsinainen osuuskunnan kokous pidettiin 20.3.2018.

Hallintoneuvostoon valittiin seuraavat erovuorossa olleet hallintoneuvoston jäsenet uudelleen kolmivuotiskaudeksi, joka päättyy vuonna 2021: toimitusjohtaja Kalle Arvio, toimitusjohtaja Anne Harju, professori Jarna Heinonen, agrologi Seppo Kietäväinen, toimitusjohtaja Olli Koivula, lehtori Jaakko Korkonen, KHT-tilintarkastaja Katja Kuosa-Kaartti, suunnittelija Jukka Kääriäinen, senior manager Anssi Mäkelä, hallintojohtaja Annukka Nikola, toimitusjohtaja Olli Näsi, toimitusjohtaja Olli Tarkkanen ja toimitusjohtaja Ari Väänänen.

Uusiksi hallintoneuvoston jäseniksi vuonna 2021 päättyväksi kolmivuotiskaudeksi valittiin toiminnanjohtaja Timo Alho, toimitusjohtaja Kyösti Myller, hankehallinnon asiantuntija, valmiuspäällikkö Yrjö Niskanen, strategia- ja asiakkuuspäällikkö Timo Metsä-Tokila, toimitusjohtaja Leo-Petteri Nevalainen, toimitusjohtaja Timo Suhonen, toimitusjohtaja Juha-Pekka Nieminen ja professori Markku Sotarauta.

Lisäksi hallintoneuvostoon valittiin uudelleen OP Ryhmän ulkopuolisena jäsenenä johtaja Jaakko Kiander vuonna 2021 päättyväksi kolmivuotiskaudeksi

Hallintoneuvostossa on kaikkiaan 36 jäsentä.

Järjestäytymiskokouksessaan hallintoneuvosto valitsi hallintoneuvoston puheenjohtajiston. Puheenjohtajaksi valittiin

uudelleen kansantaloustieteen professori Jaakko Pehkonen ja varapuheenjohtajiksi markkinoinnin lehtori Mervi Väisänen ja toimitusjohtaja Olli Tarkkanen.

Puheenjohtajiston rinnalla hallintoneuvoston viidellä valiokunnalla on keskeinen rooli hallintoneuvoston työskentelyssä. Hallintoneuvoston työvaliokunnan, palkitsemisvaliokunnan ja keskusyhteisökonsernin johdon nimitysvaliokunnan puheenjohtajana toimii hallintoneuvoston puheenjohtaja. Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana toimii KTM Riitta Palomäki ja riskienhallintavalioikunnan puheenjohtajana hallituksen puheenjohtaja Arto Ylimartimo.

Keskusyhteisön osuuskunnan kokous 20.3.2018 hyväksyi osuuskunnan sääntömuutoksen. Sääntömuutoksella toteutettiin viranomais- ja sääntelyvaatimuksiin perustuvat muutokset hallintoneuvostoa ja sen valiokuntia sekä johtokuntaa koskeviin sääntökohtiin. Hallintoneuvoston jäsenistä vähintään neljän on oltava OP Ryhmän ulkopuolisia.

Tilintarkastajaksi tilikaudeksi 2018 valittiin varsinaisessa osuuskunnan kokouksessa tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab. KPMG Oy Ab:n nimeämänä päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Raija-Leena Hankonen.

Loppuvuoden näkymät

Maailman talouden ja Euroalueen talouden talousnäkymät ovat edelleen suotuisat, vaikka Euroalueen talouskasvu jäikin toisella vuosineljänneksellä hieman odotuksista. Vahvan talouskehityksen johdosta Euroopan keskuspankki on vähitellen normalisoimassa rahapolitiikkaansa. Myös Suomen talouskehitys on ollut suotuisaa. Talouden kasvu on ollut vahvaa ja laaja-alaisesta, työllisyys on vahvistunut, vaihtotase säilynyt ylijäämäisenä ja luottamus talouteen on korkealla tasolla.

Talouskehityksen arvioidaan jatkuvan myös lähitulevaisuudessa myönteisenä, vaikka Suomen talouden kasvuvauhdin arvioidaan hidastuvan. Lähiaikojen suurimmat riskit liittyvät rahoitusmarkkinoiden epävarmuuden lisääntymiseen sekä poliittiseen ympäristöön. Pidemmällä aikavälillä riskinä on talouskasvun jääminen vaatimattomaksi, jos taloutta ei kyetä uudistamaan riittävästi väestön ikääntyessä ja digitalisaation edetessä.

Finanssialan toimintaympäristö on ollut kokonaisuudessaan varsin suotuisa. Matala markkinakorkotaso on hidastanut pankkien korkokatteiden kasvua ja heikentänyt vakuutusyhteisöjen korkosijoitusten tuottoja, mutta parantanut samalla myös asiakkaiden luotonhoitokykyä. Arvonalentumiset ovat erittäin matalalla tasolla. Finanssialan merkittävimmät strategiset riskit liittyvät tällä hetkellä asiakaskäyttäytymisen muuttamiseen, toimintaympäristön digitalisoitumiseen, perinteisen toimialan ulkopuolelta tulevaan kilpailuun ja monimutkaistuvaan sääntelyyn. Toimialamurros uhkaa tulevina vuosina hidastaa kasvua ja rapauttaa tuottokertymää. Finanssialaa kohtaa lähivuosina voimakas uudistumisen tarve. Toimintaympäristön muutokset korostavat pitkäjänteisen uudistumisen välttämättömyyttä sekä kannattavuuden ja vakavaraisuuden johtamisen merkitystä.

OP Ryhmän vuoden 2018 tuloksen ennen veroja arvioidaan muodostuvan samantasoiseksi (aiemmin pienemmäksi) kuin

vuoden 2017 tulos. Näkymien muutokseen on vaikuttanut OP Ryhmän henkilöstön lakisääteisen työeläketurvan siirtymisestä muodostuva merkittävä kertaerä, jonka lopullisen tulokseen realisoituvaan määrään vaikuttavat vuoden lopun markkinaolosuhteet.

Merkittävimmät tuloksen epävarmuustekijät liittyvät korko- ja sijoitusympäristön muutoksiin, markkinoiden kasvuvauhtiin, kilpailutilanteen muutoksiin sekä arvonalentumisiin. Vuoden 2018 alussa käyttöön otetun IFRS 9 -standardin arvioidaan lisäävän lyhyen aikavälin tulosvolatiliteettiä ja vähentävän heti käyttöönottonsa jälkeen sijoitustoiminnan tuottoja.

Kaikki tässä osavuositarkastuksessa esitetyt ennusteet ja arviot perustuvat tämänhetkiseen näkemykseen talouden kehityksestä. Toteutuvat tulokset voivat olla merkittävästi erilaiset.

Tuloslaskelma

Milj. €	Liite	4-6/ 2018	4-6/ 2017	1-6/ 2018	1-6/ 2017
Korkokate	3	289	274	571	534
Vakuutuskate	4	151	145	278	261
Nettopalkkiotuotot	5	212	209	444	434
Sijoitustoiminnan nettotuotot	6	127	123	206	247
Liiketoiminnan muut tuotot		9	32	21	62
Tuotot yhteensä		788	782	1 520	1 539
Henkilöstökulut		209	191	413	393
Poistot ja arvonalentumiset		65	53	131	95
Liiketoiminnan muut kulut		225	192	412	363
Kulut yhteensä		500	436	956	851
Saamisten arvonalentumiset	7	-3	-15	-7	-23
OP-bonukset omistaja-asiakkailla		-57	-55	-109	-106
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		-41		-22	
Tulos ennen veroja		187	276	425	560
Tuloverot		38	48	91	101
Kauden tulos		149	228	335	459

Jakautuminen:

Omistajille		148	228	331	457
Määräysvallattomille omistajille		1	1	4	1
Kauden tulos		149	228	335	459

Laaja tuloslaskelma

Kauden tulos		149	228	335	459
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi					
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat voitot/(tappiot)		23	46	38	62
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi					
Käyvän arvon rahaston muutos					
Käypään arvoon arvostamisesta		-28	5	-80	-2
Rahavirran suojauksesta		18	-14	13	-24
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		41		22	
Muuntoerot		0	0	0	0
Tuloverot					
Eristä, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi					
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvista voitoista/(tappioista)		-5	-9	-8	-12
Eristä, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi					
Käypään arvoon arvostamisesta		6	-1	16	0
Rahavirran suojauksesta		-4	3	-3	5
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		-8		-4	
Kauden laaja tulos		192	258	329	487

Laajan tuloksen jakautuminen:

Omistajille		191	251	325	467
Määräysvallattomille omistajille		1	7	4	20
Kauden laaja tulos		192	258	329	487

Tase

Milj. €	Liite	30.6. 2018	31.12. 2017
Käteiset varat		15 679	12 937
Saamiset luottolaitoksilta		337	504
Johdannaissopimukset	10	3 628	3 412
Saamiset asiakkailta	12	84 440	82 193
Sijoitusomaisuus		22 666	23 324
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat		10 259	10 126
Aineettomat hyödykkeet		1 561	1 555
Aineelliset hyödykkeet		779	798
Muut varat		2 300	2 131
Verosaamiset		233	224
Varat yhteensä		141 883	137 205
Velat luottolaitoksille		4 222	5 157
Johdannaissopimukset		3 082	3 026
Velat asiakkaille		67 480	65 549
Vakuutusvelka	13	9 937	9 950
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	13	10 298	10 158
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	14	30 247	26 841
Varaukset ja muut velat		3 066	3 150
Verovelat		905	890
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 353	1 400
Velat yhteensä		130 591	126 122
Oma pääoma			
OP Ryhmän omistajien osuus			
Osuuspääoma			
Jäsenosuudet		193	191
Tuotto-osuudet		2 910	2 906
Käyvän arvon rahasto	15	113	176
Muut rahastot		2 171	2 173
Kertyneet voittovarot		5 775	5 536
Määräysvallattomien omistajien osuus		129	101
Oma pääoma yhteensä		11 291	11 084
Velat ja oma pääoma yhteensä		141 883	137 205

Oman pääoman muutoslaskelma

Milj. €	Omistajille kuuluva oma pääoma					Määräysval-	Oma pääoma yhteensä
	Osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	lottomien omistajien osuus	
Oma pääoma 1.1.2017	2 901	318	2 108	4 808	10 135	102	10 237
Tilikauden laaja tulos		-40		507	467	20	487
Kauden tulos				457	457	1	459
Muut laajan tuloksen erät		-40		49	9	19	28
Voitonjako				-85	-85		-85
Jäsen-, lisä- ja tuotto-osuuksien muutokset	62				62		62
Rahastosiirrot			50	-50			
Muut				0	0	0	0
Oma pääoma 30.6.2017	2 962	278	2 158	5 194	10 593	122	10 715

Milj. €	Omistajille kuuluva oma pääoma					Määräysval-	Oma pääoma yhteensä
	Osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	lottomien omistajien osuus	
Oma pääoma 31.12.2017	3 097	176	2 173	5 536	10 982	101	11 084
IFRS 9 -siirtymän vaikutus 1.1.2018		-28		-30	-58		-58
Oma pääoma 1.1.2018	3 097	148	2 173	5 506	10 924	101	11 025
Tilikauden laaja tulos		-36		361	325	4	329
Kauden tulos				331	331	4	335
Muut laajan tuloksen erät		-36		30	-6		-6
Voitonjako				-98	-98		-98
Jäsen-, lisä- ja tuotto-osuuksien muutokset	6				6		6
Rahastosiirrot			-1	1			
Muut				5	5	24	29
Oma pääoma 30.6.2018	3 103	113	2 171	5 775	11 162	129	11 291

Rahavirtalaskelma

Milj. €	1-6/ 2018	1-6/ 2017
Liiketoiminnan rahavirta		
Kauden tulos	335	477
Kauden tulokseen tehdyt oikaisut	213	1 227
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-1 918	42
Saamiset luottolaitoksilta	19	16
Johdannaissopimukset	-41	-11
Saamiset asiakkailta	-2 264	-1 631
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat	-127	-301
Sijoitusomaisuus	608	1 690
Muut varat	-114	279
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	873	123
Velat luottolaitoksille	-957	237
Johdannaissopimukset	-5	-1
Velat asiakkaille	1 931	1 328
Vakuutusvelka	27	14
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	48	-916
Varaukset ja muut velat	-171	-540
Maksetut tuloverot	-67	-99
Saadut osingot	49	73
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-516	1 843
Investointien rahavirta		
Tytäryritysten hankinnat hankintahetken rahavaroilla vähennettynä	0	
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-123	-149
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	9	3
B. Investointien rahavirta yhteensä	-113	-146
Rahoituksen rahavirta		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset		0
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset		0
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	14 659	15 294
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-11 344	-15 562
Osuus- ja osakepääoma, lisäykset	333	496
Osuus- ja osakepääoma, vähennykset	-327	-440
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-98	-85
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	3 223	-298
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	2 594	1 400
Rahavarat tilikauden alussa	13 245	9 571
Rahavarat tilikauden lopussa	15 839	10 971
Saadut korot	947	1 010
Maksetut korot	-427	-515
Rahavarat		
Käteiset varat	15 680	10 770
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	159	200
Yhteensä	15 839	10 971

Segmenttikohtaiset tiedot

Segmenttien pääomitus perustuu luottolaitoslain mukaiseen OP Ryhmän vakavaraisuuslaskelmaan. Vakavaraisuuslaskennan mukaiset pääomavaateet on jaettu toimintasegmenteille. Pankkitoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että ydinvakavaraisuus (CET1) on 21 prosenttia (20). Vahinkovakuutustoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että solvenssisuhde (SII) on 120 prosenttia ja henkivakuutustoiminnassa 130 prosenttia. Pääomien allokoinnilla on vaikutusta segmentin maksamiin konsernin sisäisiin korkoihin.

	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varallisuuden- hoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Tulos tammi–kesäkuu 2018, milj. €						
Korkokate	608	-8	1	-23	-8	571
josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-3	-6	1	9		
Vakuutuskate		273	15		-10	278
Nettopalkkiotuotot	281	-8	167	1	1	444
Sijoitustoiminnan nettotuotot	58	21	63	55	9	206
Liiketoiminnan muut tuotot	13	4	3	325	-323	21
Tuotot yhteensä	960	282	249	360	-331	1 520
Henkilöstökulut	182	67	41	123	0	413
Poistot ja arvonalentumiset	19	29	15	68	0	131
Liiketoiminnan muut kulut	326	122	67	235	-337	412
Kulut yhteensä	527	217	123	426	-337	956
Saamisten arvonalentumiset	-6	0	0	0	0	-7
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-93	-1	-15		0	-109
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		0	-17	0	-6	-22
Tulos ennen veroja	333	64	94	-66	0	425

	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varallisuuden- hoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Tulos tammi–kesäkuu 2017, milj. €						
Korkokate	591	-8	1	-45	-4	534
josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-9	-7	1	15		
Vakuutuskate		248	13		0	261
Nettopalkkiotuotot	296	-6	172	-28	0	434
Sijoitustoiminnan nettotuotot	15	67	32	132	2	247
Liiketoiminnan muut tuotot	14	1	5	331	-289	62
Tuotot yhteensä	915	302	223	391	-291	1 539
Henkilöstökulut	188	60	39	106	0	393
Poistot ja arvonalentumiset	21	23	12	40	0	95
Liiketoiminnan muut kulut	278	111	65	200	-291	363
Kulut yhteensä	486	194	116	345	-291	851
Saamisten arvonalentumiset	-23	0		0	0	-23
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-91	-1	-14		0	-106
Tulos ennen veroja	314	107	93	45	0	560

Tase 30.6.2018, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varallisuuden- holto	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Käteiset varat	92	362	499	15 546	-820	15 679
Saamiset luottolaitoksilta	10 262	3	49	8 418	-18 396	337
Johdannaissopimukset	605	14	92	3 272	-355	3 628
Saamiset asiakkailta	85 234	0	-1	-22	-771	84 440
Sijoitusomaisuus	-42	3 485	6 863	17 717	-5 357	22 666
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat			10 259			10 259
Aineettomat hyödykkeet	59	665	359	483	-3	1 561
Aineelliset hyödykkeet	386	43	25	337	-11	779
Muut varat	337	873	249	1 022	-181	2 300
Verosaamiset	106	29	33	54	11	233
Varat yhteensä	97 038	5 474	18 427	46 826	-25 882	141 883
Velat luottolaitoksille	8 379			14 441	-18 598	4 222
Johdannaissopimukset	297	8	27	3 105	-354	3 082
Velat asiakkaille	62 576		4	6 495	-1 594	67 480
Vakuutusvelka		3 392	6 545		0	9 937
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista			10 298			10 298
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	12 409			18 027	-189	30 247
Varaukset ja muut velat	1 478	404	154	1 203	-173	3 066
Verovelat	386	75	66	379	0	905
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	41	135	245	1 376	-445	1 353
Velat yhteensä	85 566	4 013	17 339	45 026	-21 353	130 591
Oma pääoma						11 291

Tase 31.12.2017, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varallisuuden- holto	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Käteiset varat	104	318	438	12 807	-729	12 937
Saamiset luottolaitoksilta	9 727	6	84	9 615	-18 928	504
Johdannaissopimukset	335	10	83	3 320	-336	3 412
Saamiset asiakkailta	83 023	0	1	-19	-812	82 193
Sijoitusomaisuus	536	3 542	7 152	17 358	-5 264	23 324
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat			10 126			10 126
Aineettomat hyödykkeet	64	677	364	453	-3	1 555
Aineelliset hyödykkeet	409	42	26	333	-12	798
Muut varat	305	727	296	1 303	-499	2 131
Verosaamiset	122	18	29	43	11	224
Varat yhteensä	94 624	5 341	18 599	45 213	-26 572	137 205
Velat luottolaitoksille	9 460			14 204	-18 506	5 157
Johdannaissopimukset	223	15	31	3 097	-339	3 026
Velat asiakkaille	59 228		0	7 839	-1 518	65 549
Vakuutusvelka		3 143	6 807		0	9 950
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista			10 158			10 158
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	11 974			15 696	-829	26 841
Varaukset ja muut velat	1 568	548	275	1 248	-489	3 150
Verovelat	376	76	69	369	0	890
Lisäosuudet	19				-19	0
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	82	135	245	1 391	-452	1 400
Velat yhteensä	82 929	3 917	17 585	43 844	-22 153	126 122
Oma pääoma						11 084

Liitetaulukot

Liite 1	Laatimisperiaatteet
Liite 2	Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat
Liite 3	Korkokate
Liite 4	Vakuutuskate
Liite 5	Nettopalkkiotuotot
Liite 6	Sijoitustoiminnan nettotuotot
Liite 7	Saamisten arvonalentumiset
Liite 8	Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu
Liite 9	Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti
Liite 10	Johdannaissopimukset
Liite 11	Rahoitusvarat ja -velat, jotka vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely
Liite 12	Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset
Liite 13	Vakuutustoiminnan velat
Liite 14	Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
Liite 15	Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen
Liite 16	Annetut vakuudet
Liite 17	Taseen ulkopuoliset sitoumukset
Liite 18	Luottolaitosvakavaraisuus
Liite 19	Vastuut luottoluokittain
Liite 20	Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus
Liite 21	OP Ryhmän rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus
Liite 22	Lähipiiriliiketoimet

Liite 1 Laatimisperiaatteet

Osavuositarkastus on laadittu IAS 34 -standardin Osavuositarkastukset ja konsernin vuoden 2017 tilinpäätöksessä esitettyjen laatimisperiaatteiden mukaan.

Osavuositarkastus on tilintarkastamaton. Kaikki osavuositarkastuksen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetystä summaluovusta.

Osavuositarkastus on julkaistu suomen, englannin ja ruotsin kielellä. Suomenkielinen osavuositarkastus on virallinen, jota käytetään, mikäli havaitaan ristiriitaisuutta kieliversioiden välillä.

IFRS 9 -standardin käyttöönotto 1.1.2018

OP Ryhmä otti käyttöön 1.1.2018 IFRS 9 -standardin Rahoitusinstrumentit. IFRS 9 -standardin mukaiset OP Ryhmän laatimisperiaatteet on julkaistu vuoden 2017 tilinpäätöksen liitetiedoissa. IFRS 9 -standardiin siirtymän vaikutukset rahoitusinstrumenttien luokitteluun ja arvostamiseen on esitetty OP Ryhmän vuoden 2017 tilinpäätöksen liitetiedoissa ja osavuositarkastuksessa 1.1.-31.3.2018. Kirjanpitoarvoihin tehdyt oikaistut kirjattiin siirtymäpäivänä 1.1.2018 avaavan taseen omaan pääomaan. OP Ryhmä ei ole oikaissut aikaisempien vuosien vertailutietoja. ECL-mallien ja niihin liittyvien IT-järjestelmien kehitystyö jatkuu.

Aiemmin esitettyä vaihtoehtoista tunnuslukua, "saamisten arvonalentumiset luotto- ja takauskannasta, %", ei enää esitetä, koska IFRS 9 -standardiin siirtymän myötä tunnusluku ei ole sisällöltään vertailukelpoinen. Uutena vaihtoehtoisena tunnuslukuna esitetään "järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %".

Muutos palkkiojaksotusten laatimisperiaatteisiin

IFRS 9 -standardiin siirtymän yhteydessä tapahtuneen järjestelmäkehityksen myötä OP Ryhmä siirtyi jaksottamaan henkilöasiakkaiden luottojen nostojen yhteydessä maksetut toimitus- ja järjestelypalkkiot efektiivisen koron menetelmällä luoton juoksuajalle. Koska täysin takautuva soveltaminen ei ole teknisesti mahdollista, tuloslaskelmasta on oikaistu vain vertailuvuoden 2017 palkkiot. Muutos pienensi vertailukauden 1-6/2017 nettopalkkiotuottoja 27 miljoonaa euroa ja kasvatti korkokatetta 4 miljoonaa euroa, minkä seurauksena vertailukauden tulos laski 19 miljoonaa euroa verojen jälkeen. Taseessa olevat saamiset asiakkailta pienenevät 47 miljoonaa euroa, verosaamiset kasvoivat 10 miljoonaa euroa ja oma pääoma pieneni 37 miljoonaa euroa 31.12.2017. Nämä palkkiot jaksotetaan tuleville vuosille henkilöasiakaslainojen keskimääräiselle juoksuajalle.

IFRS 15 -standardin käyttöönotto 1.1.2018

OP Ryhmä on soveltanut IFRS 15 -standardia Myyntituotot asiakassopimuksista 1.1.2018 lähtien. IFRS 15 -standardi koskee OP Ryhmässä pääosin Varallisuudenhoito-segmentin palkkioita ja Pankkitoiminta-segmentin efektiivisen koron laskentaan kuulumattomia palkkioita. IFRS 15 -standardiin siirtymän vaikutukset on esitetty OP Ryhmän vuoden 2017 tilinpäätöksen liitetiedoissa ja osavuositarkastuksessa 1.1.-31.3.2018.

IFRS 15 -standardiin siirtymisellä ei ollut vaikutusta OP Ryhmän tulokseen ennen veroja. OP Ryhmä siirtyi noudattamaan IFRS 15 -standardia takautuvalla menetelmällä, eli vertailukauden 1-6/2017 tiedot on oikaistu. Alla on kerrottuna nettopalkkiotuottojen erittelyyn tehdyt takautuvat muutokset:

- Terveys- ja hyvinvointipalveluiden palkkiotuotot, 7 miljoonaa euroa, on siirretty liiketoiminnan muista tuotoista palkkiotuottoihin.
- Terveys- ja hyvinvointipalveluiden palkkiokulut, 3 miljoonaa euroa, on siirretty liiketoiminnan muista kuluista palkkiokuluihin.
- Omaisuudenhoidon ja lainopillisten tehtävien palkkiotuotot, 37 miljoonaa euroa, esitetään jatkossa erikseen.
- Arvopapereiden välityskulut, 6 miljoonaa euroa, on jaettu erikseen rahastojen kuluihin ja arvopapereiden välityskuluihin.
- Nettopalkkiotuotot on esitetty jaoteltuna segmenteille.

Esittämistavan muutokset

Tuloslaskelman rivi "osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta" esitetään jatkossa sijoitustoiminnan nettotuotoissa ja taseen rivi "osuudet osakkuusyhtiöistä" esitetään taseen erässä sijoitusomaisuus. Merkittävä osa osakkuusyhtiöistä on pääomarahastosijoituksia, jotka arvostetaan käypään arvoon tuloslaskelman kautta IFRS 9 -standardin mukaisesti. Vertailukauden tiedot on oikaistu uuden esittämistavan mukaisesti.

Taseen rivi "kaupankäynnin rahoitusvarat" esitetään jatkossa erässä sijoitusomaisuus luonteensa mukaisesti. Vertailukauden tiedot on oikaistu uuden esittämistavan mukaisesti.

Liite 2 Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat

	1-6/ 2018	1-6/ 2017
Oman pääoman tuotto (ROE), %	6,0	8,8
Oman pääoman tuotto (ROE) käyvin arvoin, %	5,4	9,4
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,48	0,69
Kulujen osuus tuotoista, %	63	55
Järjestämättömät saamiset luotto ja takauskannasta, %	1,2	1,3
Henkilöstö keskimäärin	12 334	12 170

VAIHTOEHTOISET TUNNUSLUVUT

Vaihtoehtoisia tunnuslukuja esitetään kuvaamaan liiketoiminnan taloudellista kehitystä ja parantamaan vertailukelpoisuutta eri raportointikausien välillä.

Käytettyjen vaihtoehtoisten tunnuslukujen laskentakaavat on esitetty alla.

Oman pääoman tuotto (ROE), %	<u>Tilikauden tulos</u> Oma pääoma (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)	x 100
Oman pääoman tuotto (ROE) käyvin arvoin, %	<u>Tilikauden laaja tulos</u> Oma pääoma (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)	x 100
Koko pääoman tuotto (ROA), %	<u>Tilikauden tulos</u> Taseen loppusumma keskimäärin (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)	x 100
Kulujen osuus tuotoista, %	<u>Kulut yhteensä</u> Tuotot yhteensä	x 100
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %	<u>Järjestämättömät saamiset (netto)</u> Luotto- ja takauskanta katsauskauden lopussa	x 100
Vahinkovakuutuksen tunnusluvut:		
Vahinkosuhte (Ilman perustekorkokulua), %	<u>Korvaukset ja korvausten hoitokulut</u> Vakuutusmaksutuotot (netto)	x 100
Liikekulusuhde, %	<u>Liikekulut + poistot/oikaisut yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä</u> Vakuutusmaksutuotot (netto)	x 100
Riskisuhte (Ilman perustekorkokulua), %	<u>Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut</u> Vakuutusmaksutuotot (netto)	x 100
Yhdistetty kulusuhde (Ilman perustekorkokulua), %	Vahinkosuhte + liikekulusuhde Riskisuhte + toimintakulusuhde	
Toimintakulusuhde, %	<u>Liikekulut ja korvausten selvittelykulut</u> Vakuutusmaksutuotot (netto)	x 100
Operatiivinen vahinkosuhte, %	<u>Korvauskulut pl. laskuperustemuutokset</u> Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)	x 100
Operatiivinen liikekulusuhde, %	<u>Liikekulut</u> Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)	x 100
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	Operatiivinen vahinkosuhte + operatiivinen liikekulusuhde Operatiivinen riskisuhte + operatiivinen toimintakulusuhde	
Operatiivinen riskisuhte (Ilman perustekorkokulua), %	<u>Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut ja laskuperustemuutokset</u> Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset	x 100
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	<u>Liikekulut ja korvausten selvittelykulut</u> Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset	x 100

ERILLISLASKENTAAN PERUSTUVAT TUNNUSLUVUT

Vakavaraisuussuhde, %	<u>Omat varat yhteensä</u> Kokonaisriski	x 100
Tier 1 -vakavaraisuussuhde, %	<u>Ensisijainen pääoma (Tier 1)</u> Kokonaisriski	x 100
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde, %	<u>Ydinpääoma (CET1)</u> Kokonaisriski	x 100
Solvenssisuhde, %	<u>Omat varat</u> Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)	x 100
Vähimmäisomavaraisuusaste (leverage ratio), %	<u>Ensisijainen pääoma (T1)</u> Vastuiden määrä	x 100
Maksuvalmiusvaatimus (LCR), %	<u>Likvidit varat</u> Likviditeetin ulosvirtaukset - likviditeetin sisäänvirtaukset stressitilanteessa	x 100
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuussuhde	<u>Ryhmittymän omat varat yhteensä</u> Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä	x 100
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, %	<u>Tulos + asiakasbonukset verojen jälkeen (12 kk liukuva)</u> Keskimääräinen taloudellinen pääomavaade	x 100

VAHINKOVAKUUTUKSEN OPERATIIVINEN TULOS

	1-6/ 2018	1-6/ 2017	Muutos %	1-12/ 2017
Milj. €				
Vakuutusmaksutuotot	733	709	3,4	1 431
Korvauskulut	-521	-513	1,4	-1 085
Liikekulut	-153	-142	7,2	-291
Aineettomien poisto-oikaus	-11	-11	0,0	-21
Vakuutustekninen kate	49	43	14,9	34
Sijoitustuotot ja -kulut	21	67	-68,7	183
Muut tuotot ja kulut	-6	-2		-7
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	0			
Tulos ennen veroja	64	107	-40,1	210

Vahinkovakuutuksen tunnuslukujen laskennassa käytetään vahinkovakuutusyhtiöiden toimintokohtaisia kuluja, joita ei esitetä samalla periaatteella konsernin tuloslaskelmassa.

Liite 3 Korkokate

Milj. €	4-6/ 2018	4-6/ 2017	1-6/ 2018	1-6/ 2017
Korkotuotot				
Saamiset luottolaitoksilta	7	7	14	13
Saamiset asiakkailta				
Lainat	291	295	576	586
Rahoitusleasingsaamiset	6	4	12	8
Arvoltaan alentuneet lainat ja muut sitoumukset	0	1	0	1
Saamistodistukset				
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	2	2	4	4
Arvostettava käypään arvoon tulosvaikutteisesti	0		1	
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	22		45	
Jaksotettu hankintameno	0		0	
Myytavissä olevat		26		53
Eräpäivään asti pidettävät		0		1
Lainat ja saamiset		0		1
Johdannaissopimukset				
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	186	184	364	371
Käyvän arvon suojaus	-24	-29	-50	-59
Rahavirran suojaus	11	9	21	18
Rahavirran suojauksen tehoton osuus	1	-1	-1	-1
Muut	2	5	4	6
Yhteensä	504	504	990	1 003
Korkokulut				
Velat luottolaitoksille	16	15	32	28
Velat asiakkaille	14	19	29	38
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	69	75	129	150
Velat, joilla on huonompi etuoikeus				
Pääomalainat	1	1	1	1
Muut	11	11	22	22
Johdannaissopimukset				
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	155	154	303	321
Käyvän arvon suojaus	-31	-32	-61	-66
Muut	-22	-15	-40	-32
Muut	2	3	4	6
Yhteensä	215	230	420	469
Maksuohjelmamuutosten voitot ja tappiot luotoista	0		0	
Korkokate ilman suojauslaskennan arvostuseriä	289	273	570	534
Suojaavat johdannaiset	26	-69	-3	-80
Suojauskohteiden arvonmuutokset	-26	70	4	80
Korkokate	289	274	571	534

Liite 4 Vakuutuskate

Milj. €	4-6/ 2018	4-6/ 2017	1-6/ 2018	1-6/ 2017
Vahinkovakuutusmaksutuotot, netto				
Vakuutusmaksutulo	318	306	932	921
Jälleenvakuuttajien osuus	8	5	0	-5
Vakuutusmaksuvastuun muutos	46	45	-223	-221
Jälleenvakuuttajien osuus	3	3	14	14
Yhteensä	374	360	723	710
Vahinkovakuutuskorvaukset, netto				
Maksetut korvaukset	-231	-214	-466	-447
Jälleenvakuuttajien osuus	7	2	15	4
Korvausvastuun muutos	-11	-9	-5	-23
Jälleenvakuuttajien osuus	6	-1	-2	8
Yhteensä	-230	-221	-458	-459
Vahinkovakuutuksen muut erät	-1	-1	-2	-2
Henkivakuutuksen riskiliike	8	8	15	13
Vakuutuskate yhteensä	151	145	278	261

Liite 5 Nettopalkkiotuotot

1-6/2018, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varallisuuden- hoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni	4-6/2018
Palkkiotuotot							
Luotonanto	72	0		2	1	75	37
Talletukset	2		0	0	0	1	1
Maksuliike	93			28	-7	114	59
Arvopapereiden välitys	0		11	0	-2	9	4
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	3		0	3	0	6	4
Rahastot	0		72		1	73	37
Omaisuudenhoito	6		28	1	-7	26	13
Lainopilliset tehtävät	11			0	0	11	6
Takaukset	10			0		10	5
Asunnonvälitys	36					36	19
Vakuutusten välitys	31	7	10	0	-11	37	7
Henkivakuutuksen kuormitustulo			46			46	22
Sijoitussidonnaisten hallinnointipalkkioiden palautus			39			39	21
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		9			-1	8	4
Muut	38		2	-17	-6	17	10
Yhteensä	302	15	208	16	-33	509	247
Palkkikulut							
Maksuliike	13	1	0	3	-11	7	4
Arvopapereiden välitys	0		7		-3	4	2
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	0		0	0	1	1	1
Rahastot			5		1	5	3
Omaisuudenhoito	1		7	1	-3	6	3
Vakuutustoiminta	-5	19	19		-11	23	11
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		3				3	2
Muut	12	0	2	10	-9	15	10
Yhteensä	21	23	41	15	-35	65	35
Nettopalkkiotuotot yhteensä	281	-8	167	1	1	444	212

1-6/2017, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varallisuuden- hoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni	4-6/2017
Palkkilotuotot							
Luotonanto	73			2	0	75	37
Talletukset	3			0	0	2	1
Maksuliike	102			47	-17	132	67
Arvopapereiden välitys	0		13		-3	10	5
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	3		1	2		6	4
Rahastot	0		72		1	73	37
Omaisuuksienhoito	6		29	0	-9	25	12
Lainopilliset tehtävät	12			0		12	6
Takaukset	10			0	0	10	5
Asunnonvälitys	36					36	19
Vakuutusten välitys	32	10	11		-13	39	10
Henkivakuutuksen kuormitustulo			48			48	24
Sijoitussidonnaisten hallinnointipalkkioiden palautus			33			33	16
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		8			-1	7	3
Muut	56		3	-40	-7	12	6
Yhteensä	330	18	210	11	-49	519	252
Palkkikulut							
Maksuliike	25	1	0	25	-22	29	15
Arvopapereiden välitys			4		-4	1	1
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	0		0	0	1	1	1
Rahastot			5		0	5	2
Omaisuuksienhoito	1	0	9	0	-3	7	3
Vakuutustoiminta	-2	20	17		-13	22	12
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		3				3	2
Muut	9	0	2	14	-9	17	9
Yhteensä	34	24	38	39	-49	85	44
Nettopalkkilotuotot yhteensä	296	-6	172	-28	0	434	209

Liite 6 Sijoitustoiminnan nettotuotot

Milj. €	4-6/ 2018	4-6/ 2017	1-6/ 2018	1-6/ 2017
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien nettotuotot (Myytävissä olevien varojen nettotuotot)				
Saamistodistukset	42	8	69	41
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	0	2	0	39
Osingot ja voitto-osuudet	4	28	6	67
Muut	4		9	
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-1	-8	-3	-15
Yhteensä	49	30	81	133
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavien nettotuotot				
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat				
Saamistodistukset	0		-1	
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	3		10	
Osingot ja voitto-osuudet	0		2	
Johdannaiset	26		62	
Rahoitusvarat, jotka on arvostettava käypään arvoon tulosvaikuttaisesti				
Saamistodistukset	4		8	
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	34		27	
Osingot ja voitto-osuudet	18		29	
Rahoitusvarat, jotka on nimenomaisesti luokiteltu käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavaksi				
Saamistodistukset	11		4	
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	12		-3	
Osingot ja voitto-osuudet	-1		4	
Johdannaiset	-4		-3	
Vakuutustoiminta				
Saamistodistukset		-6		-20
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		2		7
Johdannaiset		13		-11
Pankkitoiminta ja Muu toiminta				
Arvopaperikauppa		54		98
Valuuttatoiminta		13		24
Sijoituskiinteistöt	10	5	8	11
Muut		1		2
Yhteensä	114	82	146	110

Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavien nettotuotot

Lainat ja muut saamiset	2	3	4	6
Arvon alentumiset ja niiden peruutukset	4	0	3	0
Yhteensä	6	3	7	6

Henkivakuutuserät

Korkohyvitykset asiakkaiden vakuutussäästöille	-22	-22	-44	-45
Korkotäydennysten muutos	-1	59	11	69
Muut vakuutustekniset erät	-22	-30	3	-21
Yhteensä	-45	6	-29	2

Vahinkovakuutuserät

Diskonttauksen purkautuminen	-7	-8	-14	-17
Yhteensä	-7	-8	-14	-17

Osakkuusyhtiöt

Käyvän arvon menetelmällä käsiteltävät	4		9	
Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltävät	5	10	5	12
Yhteensä	9	10	14	12

Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä

127	123	206	247
-----	-----	-----	-----

Lilte 7 Saamisten arvonalentumiset

Saamiset asiakkailta ja taseen ulkopuoliset erät, milj. €	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL)	12 kk ECL	Koko voimassa- oloajan ECL	Koko voimassa- oloajan ECL	
ECL 1.1.2018	31	80	432	543
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	-3	20		17
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	-1		5	4
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	1	-5		-4
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 3		0	13	13
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2		4	-8	-3
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	0		0	0
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	5	2	3	10
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-7	-3	-16	-26
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	0	6	-4	1
Lopulliseksi luottotappioksi kirjaamisesta johtuvat vähennystilin pienentymiset		0	-33	-33
ECL:n nettomuutos	-5	25	-40	-21
ECL 30.6.2018	26	105	391	522
ECL:n nettomuutos 4-6/2018	-2	6	-9	-5
Saamistodistukset, milj. €	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL)	12 kk ECL	Koko voimassa- oloajan ECL	Koko voimassa- oloajan ECL	
ECL 1.1.2018	5	0	0	5
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	0	0		0
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	0	0		0
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	0		0	0
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	1	0	2	4
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-1	0		-2
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	0		0	0
Arviointimetodiikan päivityksestä johtuvat muutokset (netto)	0	0	0	0
ECL:n nettomuutos	0	1	3	3
ECL 30.6.2018	4	1	3	8
ECL:n nettomuutos 4-6/2018	0	1	1	2
Milj. €	1-6/ 2018	1-6/ 2017	4-6/ 2018	4-6/ 2017
Luotto- tai takaustappioiden poistetut saamiset	-33	-39	-10	-30
Palautukset poistetuista saamisista	5	5	3	3
ECL saamisista asiakkailta ja taseen ulkopuolisista eristä	21		5	
ECL saamistodistuksista*	0		0	
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäys		-32		-19
Saamiskohtaisten arvonalentumisten vähennys		45		33
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset		-2		-2
Saamisten arvonalentumiset yhteensä	-7	-23	-3	-15

* Vakuutus toiminnan saamistodistusten ECL esitetään sijoitus toiminnan nettotuotoissa.

IFRS 9:n ECL-laskennan piiriin kuuluvat vastuut 30.6.2018

Taseessa olevat vastuut, milj. €	Vaihe 1		Vaihe 2		Vaihe 3	Vastuut yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet	Yhteensä		
Saamiset asiakkailta (brutto)						
Yritykset	27 426	3 562	1 191	4 753	794	32 972
Kotitaloudet	45 593	4 668	572	5 239	443	51 275
Julkisyhteisöt	1 350	1	89	90		1 440
Muut	2 981	9	14	23	4	3 008
Saamiset asiakkailta yhteensä	77 350	8 239	1 866	10 105	1 241	88 696
Taseen ulkopuolliset nostovarot ja lilmitit						
Yritykset	3 951	610	498	1 108	19	5 077
Kotitaloudet	3 054	50	18	68	4	3 125
Julkisyhteisöt	695		60	60		755
Muut	1 268	10	59	69	1	1 338
Nostovarot ja lilmitit yhteensä	8 967	670	635	1 305	24	10 295
Muut taseen ulkopuolliset sitoumukset						
Yritykset	6 210	282		282	62	6 554
Kotitaloudet	1 908	2		2		1 910
Julkisyhteisöt	481					481
Muut	339	27		27	0	366
Taseen ulkopuolliset sitoumukset yhteensä	8 938	311		311	63	9 311
Saamistodistukset						
Saamistodistukset yhteensä	16 326	62		62	9	16 397
IFRS 9:n ECL laskennan vastuut yhteensä	111 580	9 281	2 501	11 783	1 336	124 699

IFRS 9:n ECL arvonalentumisvaiheittain 30.6.2018

Taseessa olevat vastuut sekä taseen ulkopuolliset nostovarot ja liittimet*, milj. €

	Vaihe 1		Vaihe 2		Yhteensä	Vaihe 3	ECL yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet				
Saamiset asiakkailta							
Yritykset	-19	-51	-3	-54	-308	-382	
Kotitaloudet	-3	-44	-4	-48	-83	-134	
Julkisyhteisöt	-2	0	0	0		-2	
Muut	0	0		0		0	
Saamiset asiakkailta yhteensä	-24	-96	-7	-103	-391	-518	
Muut taseen ulkopuolliset sitoumukset**							
Yritykset	-1	-2		-2		-4	
Kotitaloudet	0	0		0		0	
Julkisyhteisöt	0					0	
Muut							
Taseen ulkopuolliset sitoumukset yhteensä	-2	-2		-2	0	-4	
Saamistodistukset***	-4	-1		-1	-3	-8	
ECL yhteensä	-30	-99	-7	-106	-394	-531	

* ECL kirjataan yhtenä summana vähentämään tase-erää.

** ECL kirjataan tase-erään varaukset ja muut velat.

*** ECL kirjataan käyvän arvon rahastoon muun laajan tuloksen eriin.

Käypään arvoon tulosvaikuttelusesti kirjattavat

Varat, milj. €	Jaksotettu hankintameno	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	Kaupankäynti	Käyvän arvon optio	Käypään arvoon SPPI-testin takia	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Käteiset varat	15 679						15 679
Saamiset luottolaitoksilta	337						337
Johdannaissopimukset			3 150			478	3 628
Saamiset asiakkailta	84 440						84 440
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat				10 259			10 259
Saamistodistukset	4	16 335	644	2 389	452		19 825
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		0	97	270	1 166		1 534
Muut rahoitusvarat	2 359						2 359
Rahoitusvarat	102 820	16 335	3 891	12 919	1 619	478	138 061
Muut kuin rahoitusinstrumentit							3 821
Yhteensä 30.6.2018	102 820	16 335	3 891	12 919	1 619	478	141 883

Varat, milj. €	Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät	Myytävikissä olevat	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat*	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Käteiset varat	12 937					12 937
Saamiset luottolaitoksilta	504					504
Johdannaissopimukset				3 100	312	3 412
Saamiset asiakkailta	82 193					82 193
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat				10 126		10 126
Saamistodistukset		40	16 372	3 899		20 311
Oman pääoman ehtoiset instrumentit			1 399	220		1 620
Muut rahoitusvarat	2 293					2 293
Rahoitusvarat	97 927	40	17 771	17 346	312	133 396
Muut kuin rahoitusinstrumentit						3 809
Yhteensä 31.12.2017	97 927	40	17 771	17 346	312	137 205

* Taseen erä "Sijoitusomaisuus" sisältää vahinko- ja henkivakuutuksen käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat saamistodistukset ja oman pääoman ehtoiset instrumentit.

Velat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikuttelusesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat Johdannaiset	Yhteensä
Velat luottolaitoksille		4 222		4 222
Johdannaissopimukset	2 660		422	3 082
Velat asiakkaille		67 480		67 480
Vakuutusvelka		9 937		9 937
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	10 298			10 298
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		30 247		30 247
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 353		1 353
Muut rahoitusvelat		2 328		2 328
Raholtusvelat	12 958	115 568	422	128 948
Muut kuin rahoitusvelat				1 643
Yhteensä 30.6.2018	12 958	115 568	422	130 591

Velat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikuttelusesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat Johdannaiset	Yhteensä
Velat luottolaitoksille		5 157		5 157
Johdannaissopimukset	2 572		454	3 026
Velat asiakkaille		65 549		65 549
Vakuutusvelka		9 950		9 950
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	10 158			10 158
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		26 841		26 841
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 400		1 400
Muut rahoitusvelat		2 275		2 275
Raholtusvelat	12 730	111 172	454	124 356
Muut kuin rahoitusvelat				1 765
Yhteensä 31.12.2017	12 730	111 172	454	126 122

Yleiseen liikkeeseen laskettuihin velkakirjoihin sisältyvät joukkovelkakirjalainat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenoon. Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo kesäkuun lopussa oli 328 miljoonaa euroa (385) kirjanpitoarvoa suurempi. Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintamenoon. Näiden käyvät arvot ovat jaksotettua hankintamenoa suuremmat, mutta luotettavien käypien arvojen määrittämiseen liittyy epävarmuutta.

Lilte 9 Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

Varojen käyvät arvot 30.6.2018, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	735	194	605	1 534
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	2 362	694	430	3 486
Sijoitussidonnaiset sopimukset	6 768	3 491		10 259
Johdannaissopimukset	5	3 566	57	3 628
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		0		0
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	13 900	2 126	309	16 335
Yhteensä	23 769	10 071	1 401	35 241
Varojen käyvät arvot 31.12.2017, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	125	57	38	220
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	3 249	234	416	3 899
Sijoitussidonnaiset sopimukset	7 111	3 015		10 126
Johdannaissopimukset	2	3 279	131	3 412
Myytavissä olevat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	623	200	577	1 399
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	11 977	4 041	354	16 372
Yhteensä	23 087	10 826	1 516	35 429
Velkojen käyvät arvot 30.6.2018, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Sijoitussidonnaiset sopimukset	6 794	3 504		10 298
Muut		0		0
Johdannaissopimukset	15	3 047	19	3 082
Yhteensä	6 809	6 552	19	13 380
Velkojen käyvät arvot 31.12.2017, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Sijoitussidonnaiset sopimukset	7 133	3 024		10 158
Muut		1		1
Johdannaissopimukset	5	2 929	92	3 026
Yhteensä	7 138	5 955	92	13 185

Taso 1: Noteeratut markkinahinnat

Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat pörssiessä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy toimivilta markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

Taso 2: Arvostusmenetelmät havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta, tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu suurin osa OP Yrityspankki -konsernin OTC-johdannaisista sekä yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten noteeratut velkapaperit, joita ei ole luokiteltu tasolle 1.

Taso 3: Arvostusmenetelmät ei-havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Lisäksi tasolle 3 luokitellaan velkapapereita, joille noteerauksia on markkinoilla arvostuspäivänä vain vähän tai ei ollenkaan. Kyseiseen taseryhmään sisällytetään kompleksisimmat OTC-johdannaiset sekä sellaiset pitkän maturiteetin johdannaiset, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan, tietyt private equity -sijoitukset, epälikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistetut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot. Tason 3 käypä arvo perustuu kolmannelta osapuolelta saatavaan hintatietoon.

Siirrot käyvän arvon arvostuksen tasojen välillä

Siirrot eri hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen siirron aiheuttaman tapahtuman tai olosuhteiden muutoksen toteutumispäivänä. Siirrot tasojen välillä johtuvat pääosin käytettävissä olevien markkinanoteerausten määrästä.

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta (Taso 3)

Erittely rahoitusvaroilta ja rahoitusveloilta

	Käypään arvoon tulos- vaikuttaisesti kirjattavat	Johdannais- sopimukset	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	Varat yhteensä
Rahoitusvarat, milj. €				
Tase 31.12.2017	454	131	931	1 516
IFRS 9 -siirtymän vaikutukset 1.1.2018	601		-593	8
Avaava tase 1.1.2018	1 055	131	338	1 525
Tuloslaskelman nettotuotot	-386	-74	0	-460
Laajan tuloslaskelman nettotuotot			0	0
Hankinnat	105		1	106
Myynnit	-113			-113
Lyhennykset	-20		-12	-32
Siirrot tasoon 3	397		80	478
Siirrot tasosta 3	-4		-97	-101
Päättävä tase 30.6.2018	1 035	57	310	1 402
			Johdannais- sopimukset	Velat yhteensä
Rahoitusvelat, milj. €				
Avaava tase 1.1.2018			92	92
Tuloslaskelman nettotuotot			-73	-73
Päättävä tase 30.6.2018			19	19

Erittely nettotuotoista tuloslaskelmaerittäin 30.6.2018

Milj. €	Korkokate	Sijoitus- toiminnan nettotuotot	Laaja tuloslaskelma/ Käyvän arvon rahaston muutos	Nettotuotot kauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
Realisoituneet nettotuotot	-396	10		-386
Realisoitumattomat nettotuotot	-2		0	-2
Nettotuotot kaudelta	-398	10	0	-388

Hierarkiatason 3 johdannaiset ovat asiakkaiden tarpeisiin strukturoituja johdannaisia, joiden markkinariski on katettu vastaavalla johdannaissopimuksella. Tulosvaikutusta avoimesta markkinariskistä ei synny. Tason 3 johdannaiset liittyvät OP Yrityspankin liikkeeseen laskemiin strukturoituihin joukkovelkakirjalainoihin, joiden tuotto määräytyy kytketyn johdannaisten arvonkehityksen perusteella. Näiden kytkettyjen johdannaisten arvonmuutosta ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa. Lisäksi tasolle 3 on luokiteltu pitkän maturiteetin johdannaisia, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan.

Arvostustekijöiden muutokset

Arvostusmenetelmissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia vuoden 2018 aikana.

Liite 10 Johdannaissopimukset

30.6.2018, milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot*	
	Alle 1 v	1–5 v	yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat
Korkojohdannaiset, josta	26 084	94 263	68 740	189 087	2 047	1 431
Keskusvastapuoliselvitetävät	10 339	39 237	36 906	86 481	13	18
Valuuttajohdannaiset	37 382	6 850	2 793	47 026	1 192	1 320
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset		3		3	0	
Luottojohdannaiset	20	186	2	207	5	5
Muut johdannaiset	373	330	10	713	68	46
Johdannaiset yhteensä	63 858	101 632	71 545	237 036	3 312	2 803

31.12.2017, milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot*	
	Alle 1 v	1–5 v	yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat
Korkojohdannaiset, josta	23 391	78 621	66 708	168 720	3 157	2 751
Keskusvastapuoliselvitetävät	8 392	38 585	35 615	82 592	941	1 100
Valuuttajohdannaiset	36 708	9 245	2 815	48 768	982	1 180
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	286	3		288	2	0
Luottojohdannaiset	28	189	10	227	9	6
Muut johdannaiset	235	513		748	65	36
Johdannaiset yhteensä	60 647	88 571	69 533	218 751	4 216	3 973

* Käyvät arvot sisältävät kertyneet korot, jotka esitetään taseen muissa varoissa tai varauksissa ja muissa veloissa. Lisäksi keskusvastapuoliselvityksessä olevien johdannaisten käyvät arvot on netotettu taseessa.

Liite 11 Rahoitusvarat ja -velat, jotka vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely

Rahoitusvarat

			Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa			
	Rahoitusvarojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Johdannaisyleis-sopimukset***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
30.6.2018, milj. €						
Johdannaiset	4 578	-950	3 628	-1 991	-647	990

			Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa			
	Rahoitusvarojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Johdannaisyleis-sopimukset***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
31.12.2017, milj. €						
Johdannaiset	4 341	-928	3 412	-1 928	-412	1 072

Rahoitusvelat

			Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa			
	Rahoitusvelkojen bruttomäärä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Johdannaisyleis-sopimukset***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
30.6.2018, milj. €						
Johdannaiset	4 148	-1 066	3 082	-1 991	-711	379

			Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa			
	Rahoitusvelkojen bruttomäärä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Johdannaisyleis-sopimukset***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
31.12.2017, milj. €						
Johdannaiset	4 112	-1 085	3 026	-1 928	-717	381

* Mukaan lukien käteisvaroihin sisältyvä päivittäin selvitettyjen johdannaisten nettomäärä yhteensä -126 (-161) miljoonaa euroa.

** Käyvät arvot ilman kertyneitä korkoja.

*** Käytännössä on solmia johdannaisyleissopimukset kaikkien johdannaistavapuolien kanssa.

OTC-johdannaisten keskusvastapuoliselvitys

Finanssivastapuolten kanssa solmitut standardiehtoiset OTC-johdannaiskaupat selvitetään London Clearing House:n kanssa EMIR-asetuksen (EU 648/2012) mukaisesti. Toimintamallissa johdannaisten vastapuoleksi muuttuu päivittäisen selvitysprosessin päätteeksi keskusvastapuoli, jonka kanssa netotetaan johdannaisten päiväkohtaiset maksut. Lisäksi päivittäin joko maksetaan tai saadaan vakuus, joka vastaa avointen sopimusten käypien arvojen muutosta (variation margin). Keskusvastapuoliselvityksessä olevat korkojohdannaiset esitetään nettona taseessa.

Muut kahdenvälisesti selvittävät OTC-johdannaiset

Konsernin ja muiden asiakkaiden välisiin johdannaiskauppoihin sekä sellaisiin johdannaiskauppoihin, joita asetuksen mukainen keskusvastapuoliselvitys ei koske, sovelletaan joko ISDA:n, konsernin omaa tai Finanssiala ry:n johdannaisyleissopimusta. Näiden sopimusten perusteella johdannaisten maksuja voidaan netottaa transaktiokohtaisesti maksupäivittäin ja vastapuolen maksukyvyttömyys- ja konkurssitilanteissa. Sopimusehdoissa voidaan lisäksi vastapuolikohtaisesti sopia vakuuksista. Nämä johdannaiset esitetään taseessa bruttoperusteisesti.

Liite 12 Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset

	Ei arvonalennettu (brutto)		Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL)		Tase-arvo	
30.6.2018, milj. €						
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta						
Saamiset luottolaitoksilta	339		2		337	
Saamiset asiakkailta	82 977		513		82 464	
josta pankkitakaussaamiset	11		0		11	
Rahoitusleasing	1 980		4		1 976	
Yhteensä	85 295		518		84 777	
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain						
Yritykset	31 269		387		30 881	
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	951		3		947	
Kotitaloudet	50 847		123		50 724	
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	815		2		813	
Julkisyhteisöt	1 414		2		1 412	
Yhteensä	85 295		518		84 777	
	Ei arvonalennettu (brutto)	Arvonalennettu (brutto)	Yhteensä	Saamis-kohtaiset arvonalentumiset	Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset	Tase-arvo
31.12.2017, milj. €						
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta						
Saamiset luottolaitoksilta	506		506		2	504
Saamiset asiakkailta	80 247	627	80 875	421	70	80 383
josta pankkitakaussaamiset	2	8	11	8	1	2
Rahoitusleasing	1 856		1 856			1 856
Yhteensä	82 609	627	83 236	421	71	82 744
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain						
Yritykset	29 253	423	29 677	317	38	29 321
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	1 387	0	1 387	0	2	1 385
Kotitaloudet	49 931	201	50 132	102	30	50 000
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	788	3	791	2	1	789
Julkisyhteisöt	1 250		1 250		0	1 250
Yhteensä	82 609	627	83 236	421	71	82 744

	Terveet ("performing") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Järjestä- mättömät ("non-per- forming") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta yhteensä (brutto)	Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL)	Saamiset luotto- laitoksilta ja asiakkailta (netto)
Ongelmasaamiset ja lainanhoitajoukot 30.6.2018, milj. €					
Yli 90 pv erääntyneet saamiset		592	592	214	378
Todennäköisesti maksamatta jäävät		470	470	119	351
Lainanhoitajoukot	2 022	338	2 360	42	2 318
Yhteensä	2 022	1 400	3 422	374	3 048
Ongelmasaamiset ja lainanhoitajoukot 31.12.2017, milj. €					
Yli 90 pv erääntyneet saamiset		611	611	217	394
Todennäköisesti maksamatta jäävät		513	513	147	366
Lainanhoitajoukot	1 876	341	2 217	58	2 160
Yhteensä	1 876	1 465	3 341	421	2 920
Tunnusluku, %	30.6.2018	31.12.2017			
Saamiskohtaiset arvonalentumiset/ECL, % ongelmasaamisista	10,9 %	12,6 %			

Yli 90 pv erääntyneenä saamisena raportoidaan jäljellä oleva pääoma sellaisesta saamisesta, jonka korko tai pääoma on ollut erääntyneenä ja maksamatta yli kolme kuukautta. Todennäköisesti maksamatta jäävinä sopimuksina raportoidaan heikoimpien luottoluokkien (henkilöasiakkailta F ja muilla 11–12) sopimukset. Lainanhoitajoukoina raportoidaan saamiset, joiden ehtoja on neuvoteltu uudelleen asiakkaan heikentyneestä maksukyvyistä johtuen. Uudelleen neuvoteltujen saamisten lainaehtoja on helpotettu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuen esimerkiksi myöntämällä lyhennysvapaa, jonka kesto on 6–12 kk. Lainanhoitajoukot ovat ECL-laskennan vaiheissa 2 tai 3.

Liite 13 Vakuutustoiminnan velat

Milj. €	30.6.2018	31.12.2017
Korvausvastuu		
Eläkemuotoinen korvausvastuu	1 519	1 516
Muu korvausvastuu	1 068	1 054
Korkotäydennys (vastuuvelan suojien arvo)	-4	-12
Yhteensä	2 583	2 557
Vakuutusmaksuvastuu	809	585
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista		
Sijoitussidonnaisten vakuutusten velka	8 840	8 747
Sijoitussopimukset	1 459	1 411
Yhteensä	10 298	10 158
Henkivakuutuksen vakuutusvelka	6 545	6 807
Yhteensä	20 235	20 108

Liite 14 Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Milj. €	30.6.2018	31.12.2017
Joukkovelkakirjalainat	9 433	8 974
Asuntovakuudelliset joukkovelkakirjalainat (covered bonds)	11 768	10 750
Sijoitus- ja yritystodistukset sekä ECP:t	9 046	7 117
Yhteensä	30 247	26 841

Liite 15 Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen

	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat			Väliaikainen polkkeusmenettely (overlay approach)	Rahavirran suojaus	Yhteensä
	Saamis- todistukset	Oman pääoman ehtoiset instrumentit				
Milj. €						
Tase 31.12.2017	135	25			16	176
IFRS 9 -siirtymän vaikutukset 1.1.2018	-2	-25				-28
Avaava tase 1.1.2018	133	0			16	148
Käyvän arvon muutokset	-49	0	20		33	5
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-31		-5			-36
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset			7			7
Siirrot korkokatteeseen					-21	-21
Laskennalliset verot	16	0	-4		-3	9
Päättävä tase 30.6.2018	69		18		26	113

Myytavissä olevat rahoitusvarat

	Saamis- todistukset	Oman pääoman ehtoiset instrumentit		Rahavirran suojaus	Yhteensä
	Milj. €				
Avaava tase 1.1.2017	105	172		41	318
Käyvän arvon muutokset	15	7		-6	16
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-14	-42			-57
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset	0	8			8
Siirrot korkokatteeseen				-18	-18
Laskennalliset verot	0	5		5	10
Päättävä tase 30.6.2017	106	150		22	278

Käyvän arvon rahasto ennen veroja oli 141 miljoonaa euroa (220) ja siihen liittyvä laskennallinen verovelka oli 28 miljoonaa euroa (44). Katsauskauden lopussa käyvän arvon rahastossa oli oman pääoman ehtoisten instrumenttien positiivisia arvonmuutoksia yhteensä 53 miljoonaa euroa (146) ja negatiivisia arvonmuutoksia yhteensä 34 miljoonaa euroa (38).

Negatiivinen käyvän arvon rahasto purkautuu omaisuuden arvonnousujen, myyntitappioiden ja tulosvaikutteisten arvonalentumiskirjausten kautta.

Liite 16 Annetut vakuudet

Milj. €	30.6.2018	31.12.2017
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Pantit	172	110
Luotot (covered bondien vakuutena)	13 410	13 266
Muut	5 826	5 663
Annetut vakuudet yhteensä*	19 408	19 039
Vakuudelliset johdannaisvelat	878	889
Vakuudelliset muut velat	4 134	4 146
Asuntovakuudelliset joukkovelkakirjalainat (covered bonds)	11 768	10 750
Yhteensä	16 780	15 784

* Lisäksi keskuspankkiin on pantattu 5,5 miljardin euron kirjanpitoarvosta joukkovelkakirjalainoja, joista 1,5 miljardia euroa on päivän sisäisen liimitin vakuutena. Joukkovelkakirjalainat ovat nostettavissa ilman keskuspankin ennakkolupaa, joten niitä ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa.

Liite 17 Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. €	30.6.2018	31.12.2017
Takaukset	668	643
Takuuvastuut	1 988	1 936
Luottolupaukset	13 428	12 176
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	335	372
Muut*	1 058	1 121
Yhteensä	17 477	16 247

* Josta vahinkovakuutustoiminnan sitoumukset pääomarahastoihin 228 miljoonaa euroa (208).

Liite 18 Luottolaitosvakavaraisuus

Omat varat, milj. €	30.6.2018	31.12.2017
OP Ryhmän oma pääoma	11 291	11 121
Poistetaan vakuutusyhtiöiden vaikutus omasta pääomasta	-30	92
Käyvän arvon rahasto, rahavirran suojaus	-26	-16
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	11 236	11 197
Aineettomat hyödykkeet	-738	-717
Eläkevastuun ylikate ja arvostusoikaisut	-44	-31
Takaisinmaksettavat osuuspääomat		-148
Ennakoitu voitonjako	-47	-90
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-297	-320
Ydinpääoma (CET1)	10 110	9 891
Pääomalainat, joihin sovelletaan siirtymäsäännöstä	80	81
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	80	81
Ensisijainen pääoma (T1)	10 190	9 973
Debentuurilainat	1 055	1 121
Toissijainen pääoma (T2)	1 055	1 121
Omat varat yhteensä	11 245	11 093

Ydinpääomasta (CET1) on vähennetty varovaisen arvostamisen oikaisu 27 miljoonaa euroa (20).

Vertailuvuonna ydinpääomasta on vähennetty valvojan luvan mukaisesti asiakkaille tammikuussa 2018 palautetut irtisanotut osuuspääomat 148 miljoonaa euroa. Pääomalainoihin on sovellettu vanhoja pääomainstrumentteja koskevia siirtymäsäännöksiä. Vakavaraisuuden ja vähimmäisomavaraisuusasteen laskennassa ei ole sovellettu IFRS9-siirtymäsäännöstä.

Kokonaisriski, milj. €	30.6.2018	31.12.2017
Luotto- ja vastapuoliriski	40 565	39 383
Standardimenetelmä (SA)	4 024	3 859
Valtio- ja keskuspankkivastuut	20	18
Luottolaitosvastuut	8	8
Yritysvastuut	2 511	2 423
Vähittäisvastuut	1 081	1 057
Muut*	404	353
Sisälsten luottoluokitusten menetelmä (IRB)	36 541	35 525
Luottolaitosvastuut	989	1 054
Yritysvastuut	22 653	21 438
Vähittäisvastuut	4 888	4 959
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset**	6 863	7 002
Muut	1 148	1 072
Markkina- ja selvitysrisi, standardimenetelmä	1 298	1 179
Operatiivinen riski, standardimenetelmä	4 136	3 958
Vastuun arvonalkaisu (CVA)	197	205
Kokonaisriski yhteensä	46 196	44 725
EKP:n päätöksen mukaiset riskipainolattiat	4 808	4 492
Kokonaisriski sisältäen riskipainolattiat	51 003	49 216

* Muiden vastuiden riskipainosta 358 miljoonaa euroa (283) on laskennallisia verosaamisia, jotka käsitellään 250 prosentin riskipainolla ydinpääomista vähentämisen sijaan.

** Oman pääoman ehtoisten sijoitusten riskipaino sisältää 6,4 miljardia euroa OP Ryhmän sisäisistä vakuutusyhtiösijoituksista.

Suhdeluvut, %	30.6.2018	31.12.2017
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	19,8	20,1
Tier 1 -vakavaraisuussuhde	20,0	20,3
Vakavaraisuussuhde	22,0	22,5

Suhdeluvut ilman siirtymäsäännöksiä, %	30.6.2018	31.12.2017
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	19,8	20,1
Tier 1 -vakavaraisuussuhde	19,8	20,1
Vakavaraisuussuhde	21,9	22,4

Suhdeluvut ilman riskipainolattioita, %	30.6.2018	31.12.2017
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	21,9	22,1
Tier 1 -vakavaraisuussuhde	22,1	22,3
Vakavaraisuussuhde	24,3	24,8

Riskipainolattioiden vaikutus CET 1 -suhdelukuun oli -2,1 prosenttiyksikköä.

Pääomavaatimus, milj. €	30.6.2018	31.12.2017
Omat varat	11 245	11 093
Pääomavaatimus	7 280	7 027
Puskuri pääomavaatimukseen	3 965	4 067

Pääomavaatimus 14,3 prosenttia muodostuu minimivaatimuksesta 8 prosenttia, kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta 2,5 prosenttia, 0-SII-pääomavaatimuksesta 2,0 prosenttia, EKP:n asettamasta pääomavaatimuksesta (P2R) 1,75 prosenttia ja ulkomaisten vastuuden maakohtaisista muuttuvista lisäpääomavaatimuksesta. EKP:n P2R-vaatimus on ollut voimassa 1.1.2017 lähtien.

Velkaantuneisuus, milj. €	30.6.2018	31.12.2017
Ensisijainen pääoma (T1)	10 190	9 973
Vastuut yhteensä	132 538	127 027
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	7,7	7,9

Velkaantumistasetta kuvaava mittari eli vähimmäisomavaraisuusaste (Leverage Ratio) esitetään Komission delegoidun asetuksen mukaisesti. Säännösluonnosten mukainen minimitaso on kolme prosenttia.

Yhteenveto riskipainotetuista vastuueristä (EU-OV1), milj. €	Riskipainotetut erät		Vähimmäispää- omavaatimukset
	30.6.2018	31.3.2018	30.6.2018
1 Luottoriski (lukuun ottamatta vastapuoliriskiä)	39 634	38 563	3 171
2 josta standardimenetelmä	4 752	4 544	380
3 josta sisäisten luottoluokitusten perusmenetelmä (FIRB)	23 132	22 394	1 851
4 josta sisäisten luottoluokitusten edistynyt menetelmä (AIRB)	4 887	4 786	391
5 josta oman pääoman ehtoiset sijoitukset yksinkertaisen riskipainotetun menetelmän nojalla	409	386	33
5a josta oman pääoman ehtoiset sijoitukset PD-LGD-menetelmä	6 455	6 452	516
6 Vastapuoliriski	729	695	58
7 josta arvostaminen markkinahintaan	533	485	43
12 josta vastuun arvoonkaisu	197	210	16
13 Selvitysrisi	0	0	0
14 Arvopaperistamisvastuut muussa rahoitustoiminnassa (ylärajan jälkeen)	40	37	3
15 josta IRB-menetelmä	40	37	3
19 Markkinariski	1 298	1 427	104
20 josta standardimenetelmä	1 298	1 427	104
23 Operatiivinen riski	4 136	4 136	331
25 josta standardimenetelmä	4 136	4 136	331
27 Vähennysrajan allittavat määrät (joihin sovelletaan 250 prosentin riskipainoa)	358	346	29
29 Yhteensä	46 196	45 205	3 696
30 EKP:n päätöksen mukaiset riskipainolattiat	4 808	4 768	385
31 Yhteensä sisältäen riskipainolattiat	51 003	49 973	4 080

Neljännensuoden aikana kokonaisriski kasvoi 2,1 prosenttia.

EKP:n päätöksen mukaiset riskipainolattiat kohdistuvat vähittäisvastuiden muihin kuin pk-yritysvastuisiin. Näissä keskimääräiselle riskipainolle asetetut lattiat ovat kiinteistövakuudellisille 15,4 prosenttia ja muille kuin kiinteistövakuudellisille 32,7 prosenttia. EKP:n riskipainolattia on voimassa vähintään Q3/2018 asti.

IRB-riskipainotettujen erien siitalaskelma (EU-CR8), milj. €

	a	b
	Riskipainotettujen vastuuerien määrät	Pääomavaatimukset
1 Riskipainotetut vastuuerät edellisen raportointikauden lopussa 31.3.2018	27 180	2 174
2 Vastuiden määrä	538	43
3 Vastuiden laatu	295	24
5 Menetelmät ja periaatteet	6	0
9 Riskipainotetut vastuuerät raportointikauden lopussa 30.6.2018	28 019	2 242

Siitalaskelmalla on esitetty neljännesvuoden aikana tapahtuneet muutokset vähittäisvastuissa, yritys vastuissa ja luottolaitos vastuissa. Vastuiden määrä kasvatti riskipainotettuja eriä ja luottokannan laatu hieman heikkeni yritys vastuissa, mikä kasvatti riskipainotettuja eriä. Vähittäisvastuiden takausten käsittelyä tarkennettiin.

Liite 19 Vastuut luottoluokittain

Vähittäisvastuut luottoluokittain (AIRB)

Kaikki vähittäisraamit 30.6.2018

Luottoluokka	Taseen erät, vastuuarvo, (EAD) milj. €	Taseen ulkopuoliset erät, vastuuarvo (EAD), milj. €	CF, keskimäärin, %	PD, keskimäärin, %	LGD, keskimäärin, %	Riskipainotetut erät, milj. €	Riskipaino, keskimäärin, %	Odotetut tappiot, milj. €
Henkilöasiakkaat yhteensä	48 855	2 027	51,8	0,8	17,4	4 127	7,6	150
A	30 582	1 557	52,5	0,0	16,4	577	1,8	2
B	10 499	384	49,9	0,1	16,6	537	4,9	2
C	3 840	65	48,9	0,5	22,9	692	17,7	4
D	2 150	18	46,5	2,3	21,2	796	36,7	11
E	1 430	2	40,3	20,1	21,4	1 218	85,0	60
F	354			100,0	22,9	308	87,0	70
Yrityslakkaat yhteensä	1 479	145	63,1	3,4	38,7	760	42,9	43
2,5-5,5	476	45	63,7	0,4	23,8	63	12,1	0
6,0-7,0	569	56	63,6	1,3	42,6	257	41,1	4
7,5-8,5	291	32	59,5	5,1	48,9	231	71,3	8
9,0-10,0	103	11	70,1	23,9	48,7	129	113,1	13
11,0-12,0	40			100,0	60,3	81	203,9	18
Yhteensä	50 334	2 171	52,4	0,8	18,0	4 888	8,6	193

Kaikki vähittäisraamit 31.12.2017

Luottoluokka	Taseen erät, vastuuarvo, (EAD) milj. €	Taseen ulkopuoliset erät, vastuuarvo (EAD), milj. €	CF, keskimäärin, %	PD, keskimäärin, %	LGD, keskimäärin, %	Riskipainotetut erät, milj. €	Riskipaino, keskimäärin, %	Odotetut tappiot, milj. €
Henkilöasiakkaat yhteensä	48 246	1 622	53,1	0,7	17,0	4 159	7,5	157
A	29 908	879	52,4	0,0	15,8	528	1,7	2
B	10 536	642	53,8	0,1	17,2	592	5,3	3
C	3 854	74	56,6	0,5	21,9	666	17,0	4
D	2 168	23	52,7	2,3	20,6	789	36,0	10
E	1 365	3	45,0	20,0	20,8	1 142	83,5	56
F	415			100,0	25,1	441	106,3	82
Yrityslakkaat yhteensä	1 459	137	68,4	3,4	38,3	800	42,6	42
2,5-5,5	459	41	67,9	0,4	22,6	57	11,5	0
6,0-7,0	569	57	66,7	1,3	42,6	257	41,1	4
7,5-8,5	285	28	70,6	5,1	47,6	221	70,5	8
9,0-10,0	103	11	74,4	23,4	47,6	127	111,2	12
11,0-12,0	43			100,0	65,3	138	320,6	18
Yhteensä	49 706	1 759	54,1	0,8	17,7	4 959	8,6	199

Keskimääräisessä PD:ssä ja riskipainossa ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli luottoluokkia 11,0 ja 12,0 sekä F. Luvut eivät sisällä riskipainolaittoita.

Yritysvastuut luottoluokittain (FIRB)

Luottoluokka	30.6.2018							
	Taseen erät, vastuu-arvo, (EAD)	Taseen ulkopuolliset erät,	CF, keski-määrin, %	PD, keski-määrin, %	LGD, keski-määrin, %	Riskipainotetut erät, milj. €	Riskipaino, keski-määrin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0-2,0	649	360	84,9	0,0	44,7	149	14,8	0
2,5-5,5	15 293	3 757	71,9	0,2	44,4	7 557	39,7	19
6,0-7,0	7 018	1 430	70,0	1,3	44,3	7 381	87,4	50
7,5-8,5	4 208	753	69,0	4,4	44,3	5 975	120,4	96
9,0-10,0	718	120	63,8	20,9	44,3	1 591	189,8	78
11,0-12,0	681	23	53,0	100,0	45,1			317
Yhteensä	28 566	6 443	71,5	1,6	44,4	22 653	66,0	560

Luottoluokka	31.12.2017							
	Taseen erät, vastuu-arvo, (EAD)	Taseen ulkopuolliset erät,	CF, keski-määrin, %	PD, keski-määrin, %	LGD, keski-määrin, %	Riskipainotetut erät, milj. €	Riskipaino, keski-määrin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0-2,0	667	214	93,3	0,0	44,7	128	14,6	0
2,5-5,5	14 933	3 867	72,7	0,2	44,5	7 335	39,0	18
6,0-7,0	6 622	1 376	69,7	1,3	44,0	6 803	85,1	45
7,5-8,5	3 895	763	70,0	4,3	44,1	5 596	120,1	89
9,0-10,0	681	142	62,5	19,9	44,2	1 576	191,5	72
11,0-12,0	717	26	59,2	100,0	45,0			335
Yhteensä	27 516	6 388	71,9	1,5	44,3	21 438	64,7	560

Keskimmäärisessä PD:ssä ja riskipainossa ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli luottoluokkia 11,0 ja 12,0.

Liite 20 Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus

Milj. €	30.6.2018		31.12.2017	
	Henki- vakuutus- toiminta	Vahinko- vakuutus- toiminta	Henki- vakuutus- toiminta	Vahinko- vakuutus- toiminta
Hyväksyttävä oma varallisuus	1 354	968	1 317	902
Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)				
Markkinariski	807	459	759	460
Vakuutusriski	365	296	394	289
Vastapuoliriski	30	40	27	40
Operatiivinen riski	35	46	36	45
Hajautushyödyt ja vaimennusvaikutus	-603	-176	-541	-169
Yhteensä	635	664	674	666
Puskuri SCR:ään	719	304	643	236
SCR-suhde, %	213	146	195	135
SCR-suhde, % (ilman siirtymäsääntöä)	168	146	151	135

Luvut ovat OP Ryhmän arvion mukaisia, ja niissä on huomioitu siirtymäsäännökset.

Liite 21 OP Ryhmän rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

Milj. €	30.6.2018	31.12.2017
OP Ryhmän omat pääomat	11 291	11 121
Pääomalainat ja debentuurilainat	1 135	1 202
Muut omiin varoihin sisällyttämättömät toimialakohtaiset erät	-172	-236
Liikearvo ja aineettomat hyödykkeet	-1 538	-1 525
Vakuutusliiketoiminnan arvostuserot*	822	824
Suunniteltu voitonjako	-47	-90
Omista varoista vähennettävät IFRS-erät**	-13	3
Arvon alentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-271	-294
Ryhmittymän omat varat yhteensä	11 207	11 005
Luottolaitostoiminnan omien varojen vaade***	6 361	6 107
Vakuutusliiketoiminnan omien varojen vaade*	1 299	1 340
Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä	7 660	7 447
Ryhmittymän vakavaraisuus	3 547	3 558
Ryhmittymän vakavaraisuussuhde (omat varat/omien varojen vähimmäismäärä), %	146	148

* Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuuden mukaiset arvostuserot ja arvio SCR:sta.

** Eläkevastuun ylikate, käyvän arvon rahastosta rahavirran suojauksen osuus.

*** Kokonaisriski x 14,3 %.

Luvuissa on huomioitu siirtymäsäännökset ja riskipainolattiat. Riskipainolattiat laskivat vakavaraisuussuhdetta noin 14 prosenttiyksikköä.

Liite 22 Lähipiiritapahtumat

OP Ryhmän lähipiiri muodostuu OP Ryhmän tilinpäätökseen yhdistellyistä yhtiöistä, osakkuusyhtiöistä, hallintohenkilöistä ja näiden läheisistä perheenjäsenistä sekä muista lähipiiriin kuuluvista yhtiöistä. OP Ryhmän hallintohenkilöihin luetaan OP Ryhmän pääjohtaja (OP Osuuskunnan johtokunnan puheenjohtaja), OP Osuuskunnan toimitusjohtaja, johtokunnan jäsenet sekä hallintoneuvoston jäsenet. Hallintohenkilöiden lähipiiriin luetaan myös yhtiöt, joissa hallintohenkilöllä tai hallintohenkilön läheisellä perheenjäsenellä on huomattava vaikutusvalta. Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa ja OP-Eläkesäätiö.

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

Lähipiiriliiketoimissa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia 31.12.2017 jälkeen.

Taloudellinen Informaatio 2018

Vuoden 2018 osavuositarkastusten julkaisupäivät:

Osavuositarkastus 1.1.–30.9.2018 31.10.2018

Helsingissä 1.8.2018

OP Osuuskunta

Johtokunta

Lisätiedot:

Pääjohtaja Timo Ritakallio, puh. 010 252 4500

Talousjohtaja Harri Luhtala, puh. 010 252 2433

Viestintäjohtaja Carina Geber-Teir, puh. 010 252 8394

www.op.fi